

Virksomhetsplan for 2017-2020

Grunnlagsdokument for pedagogisk praksis i
Nærsnes Kystbarnehage

Utarbeidet av personalet høsten 2017

20.10.2017

Virksomhetsplanen gir en grundig forståelse for og innføring i vårt pedagogiske fokus, mandat og forpliktelse. Årsplanen for det enkelte barnehageår- er med utgangspunkt og forankring i Virksomhetsplanen.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Presentasjon av barnehagen	4
Barnehagen som organisasjon	4
Åpningstid og adresse	5
Oppholdsbetaling	5
Avdelingene	6
Bemanning	6
Samarbeidspartnere	6
Kosthold	7
Bursdagsmarkering i barnehagen	7
Internkontroll - helse, miljø, sikkerhet	7
Hva er en kystbarnehage?	8
Barnehagens formål og innhold	9
Lovverk og mandat	9
Barnehagen som dannings og læringsarena	9
Barns medvirkning	10
Barnehagens pedagogiske plattform	12
Barnehagens verdigrunnlag	13
Barnekonvensjonen	13
Identitet-barnehagens rolle i barns identitetsutvikling	14
Omsorg i barnehagen	15
Tilknytning og trygg base	16
Livsmestring og helse	17
Lek og lekens betydning	19
Vennskap og fellesskap	22
Tidlig innsats-rett hjelp til rett tid	24
Spesialpedagogikk og spesialpedagogisk hjelp	25
Barnehagens fokusområder	27
Uteliv og nærmiljø	28
Sosiale ferdigheter	29
Språk og språkutvikling	31
Barnehagens fagområder	34
Dokumentasjon	35
Samarbeid	37

Forord

Det er en stor glede å kunne presentere Nærnes Kystbarnehages Virksomhetsplan for perioden 2017-2020. Denne planen favner spesielt om den nye Rammeplanen for barnehager utgitt i august 2017. Kjerneverdier som livsmestring og helse, demokrati, likeverd, bærekraftig utvikling, mangfold og gjensidig respekt står i fokus gjennom vår pedagogiske praksis og i vårt grunnsyn.

Våre mål knyttet til det pedagogiske arbeidet er som de har vært over flere år, men med nye metoder og nye tanker om arbeidsmåter. Vårt mandat ifht tidlig innsats vil også få en grundig beskrivelse i denne planen. Alle barn har rett til hjelp – til rett tid.

Der Virksomhetsplanen presenterer langsiktige planer og tanker, vil dere se at Årsplanen beskriver hvert enkelt barnehageår.

Våre tre hovedmål:

1. Uteliv og Nærmiljø

Alle barna skal erfare og utvikle en glede over å være ute i naturen, og ta ansvar for å ta vare på miljøet rundt oss.

De skal få kjennskap til eget nærmiljø og en sterk mestrings- og fellesskapsfølelse. De skal også utvikle kroppsbevissthet gjennom motoriske utfordringer tilpasset alder og mestringsnivå.

2. Sosiale ferdigheter

I Nærnes Kystbarnehage AS skal barna hjelpes til å bli bevisst viktige sosiale ferdigheter som knytter seg til: å løse konflikter, å kommunisere med andre og inneha en positiv og inkluderende holdning ovenfor andre mennesker.

3. Språk og språkstimulering

Alle barna skal erfare et miljø og en fagkunnskap som skal styrke det enkelte barns språk og språkforståelse

Nærmere beskrivelser av mål, fokus og innhold vil dere kunne lese mye mer om i planen.

God Lesning!

Mvh Personalet.

«Vi er venner kan du tro»

Nærnes Kystbarnehages egen vennskapssang

Venner, lek, latter og gøy
Bli med oss barna og lage støy
For vi skal synge høyt om at det er bra å være her, ta noen
i hånda og vis at du har dem kjær

Så vær med å syng vår sang
Vi skal leke dagen lang
Vi er venner kan du tro- her i Norge
(Nærnes) vil jeg bo..

Først skal vi klappe for fred på vår jord,
Alle barn har rett til det beste der de bor
Alle trenger varme, kjærlighet og lek,
Derfor klapper vi for verden ... i solidaritet

Så vær med å syng vår sang
Vi skal leke dagen lang
Vi er venner kan du tro- her i Norge (Nærnes) vil jeg bo

Så skal vi hoppe med energi: opp og ned,
Tenk så godt vi har det som lever her i fred
Vi er aldri redde, sultne eller tørst
Og blir vi skremt og lei- ja da får vi alltid trøst

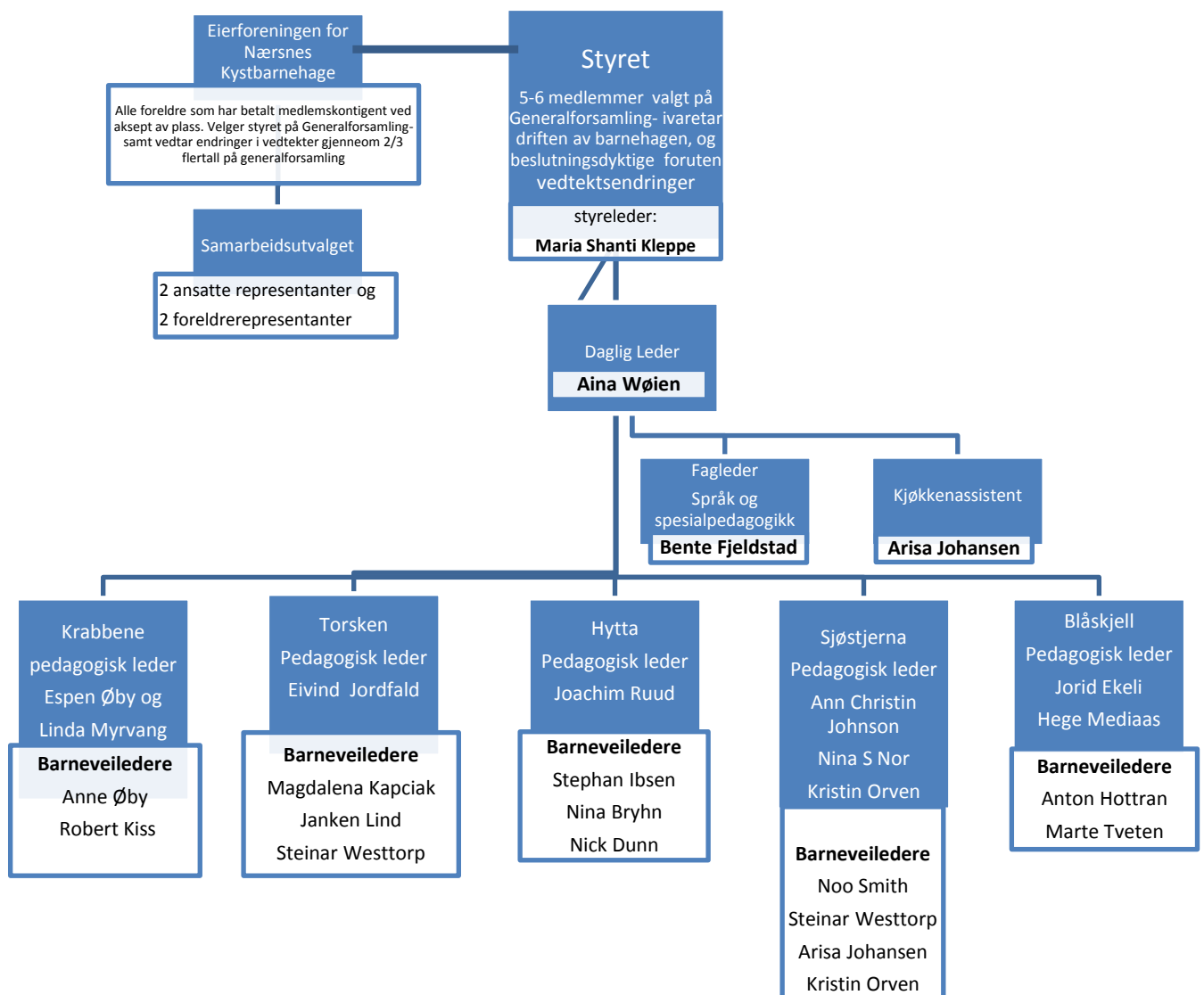
Ja så vær med å syng vår sang

For å bry seg om andre må man gjøre hva man kan
Vise gjennom ord og handling at man hjelper andre land
Derfor er vi med å støtte forut sitt prosjekt-klapp i hånda
nå om du synes det er perfekt

Ja så vær med å syng vår sang
Vi skal leke dagen lang
Vi er venner kan du tro- her i Norge (Nærnes) vil jeg bo..

Presentasjon av barnehagen

Barnehagen som organisasjon.

Nærnes Kystbarnehage AS er en privat 5 avdelings barnehage med 80 barn i alderen 1-6 år og en grunnbemanning på 23 voksne. Barnehagen åpnet opp i august 2005 og ble da etablert og bygget av en engasjert foreldregruppe. Dugnadsånden er svært viktig å bevare i Nærnes Kystbarnehage- den ligger til grunn for vår drift og etablering.

Nærsnes Kystbarnehage AS drives som et aksjeselskap, og ved aksept av plass betales en medlemskontingent på kr. 500,- pr. medlemskap (antall barn) til Eierforeningen for Nærsnes Kystbarnehage AS. Det er altså foreldrene som i kraft av sitt medlemskap i Eierforeningen for Nærsnes Kystbarnehage som eier Nærsnes Kystbarnehage og som således utgjør Generalforsamlingen. Det velges et styre på høstens generalforsamling, og det er styret som har arbeidsgiveransvaret for de ansatte i barnehagen og således er det styreleder som er daglig leders nærmeste leder.

Barnehagen har også et Samarbeidsutvalg bestående av to foreldrerepresentanter (valgt på foreldrerådsmøtet) to ansatte representanter og daglig leder. Samarbeidsutvalgets primæroppgaver er å være et kontaktskapende, samordnende og rådgivende organ mot personal, foreldregruppen og nærmiljø for øvrig. Samarbeidsutvalget står blant annet for arrangementer som: dugnad, julegrantenning, aktivitetsdag (åpen dag) og foreldreforedrag.

Åpningstid og adresse

Nærsnes Kystbarnehage AS holder åpent hver dag i tidsrommet 07.00 -17.00. Vi har pr. i dag stengt 3 uker i juli, uke 28, 29 og 30. Barnehagen har stengt i romjulen og påske. Det er også 5 planleggingsdager i året. Disse samkjøres i størst mulige grad med skolens fridager.

Barnehagens besøks og postadresse er:

Nærsnes Kystbarnehage AS

Sokkabekkveien 1

3478 Nærsnes

Telefon: 31 28 05 60

Mail: kontor@kystbarnehagen.no

Nettside: www.kystbarnehagen.no

Barnehagen har også egen Facebook side.

Alle pedagogiske ledere i barnehagen har egne mailadresser på avdelingens navn. De er: avdelingens navn @kystbarnehagen.no.

Barnehagens spesialpedagog har mail spesialpedagog@kystbarnehagen.no

Oppholdsbetaling

Pr 2017 betaler man makspris kr. 2730,- pr. måned samt kr. 450,- i kostpenger. Juli er betalingsfri måned. Det gis 30 % søskenmoderasjon på søsken 2 og 50% på søsken 3.

Avdelingene

Barnehagen består av 5 avdelinger. Avdelingen "Torsken" holder til i det hvite bygget og huser pr. august 2017 18 flotte barn født 2013 og 2014 samt 3 voksne i grunnbemanning. Hyttegruppa består i år av 13 barn født 2013 og to voksne i grunnbemanning. Disse har en base i skogen samt grillhytte tilgjengelig på barnehagens uteområde. Grillhytta har varmelamper og lys samt elektrisk luftavtrekk ved bålpyring. Garderobene er inne ved Torsken.

Avdelingen «Krabbene» holder pr. i dag til i det røde bygget. Her er det pr. august 2017, 14 herlige barn i alderen 1-2 år og 4 voksne i grunnbemanning. Avdelingen inneholder to oppholdsrom. Et av rommene er et motorisk rom med puter, svinge og hytte tilpasset toddlerens behov for bruk av kropp og bevegelse. (Toddler er betegnelse på barn i småbarnsalder)

Vi har et overbygg mellom Torsken og Krabbene. Dette fungerer som vognskjul for småbarna som kan sove ute i egne vogner. Det er varmelamper og lys i vognskjulet.

I det nye bygget vårt som ble ferdig i 2016 holder Sjøstjerna til. En avdeling som pr. august 2017 huser 18 barn født 2014 og 2015- grunnbemanning her er 4 voksne.

I kjelleren på nybygget har avdeling Blåskjell tilhold. Her er det pr august 2017, 18 flotte førskolebarn, og tre voksne i grunnbemanning.

Bemanning

Når det gjelder bemanning fastsetter ikke Barnehageloven eksakte regler om den samlede bemanning i barnehagen, men sier at den må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Departementet har gitt forskrifter om barnehagens pedagogiske bemanning, denne er som følger:

- 1 styrer som er ansvarlig for barnehagens totale drift. Denne skal ha utdanning som førskolelærer.
- 1 pedagogisk leder pr. 14-18 barn over tre år og
- 1 pedagogisk leder pr. 7-9 barn under tre år.

Både styrer og pedagogiske ledere skal ha utdanning som førskolelærere, men kommunen kan innvilge dispensasjon fra utdanningskravet. Barnehagens bemanningssituasjon vil variere fra år til år, ut ifra hvordan vi velger å organisere barnegruppene og hvorvidt vi har barn med særskilte rettigheter.

Vi har en fast stilling på huset som fagleder for språk og spesialpedagogikk. Denne skal bidra til å oppretthold og utvikle vårt fokus på tidlig innsats og språklige aktiviteter. Det er også for barnehageåret 2017/18 satt av 50 % stilling til kjøkkenassistent.

Samarbeidspartnere

Barnehagen samarbeider i stor utstrekning med andre instanser og barnehager.

Når det gjelder andre instanser nevner vi PPT (Pedagogisk Psykologisk tjeneste) som en viktig støttespiller i forhold til barn som trenger særskilt oppfølging, eller i situasjoner knyttet til

barns utvikling hvor vi trenger hjelp og nye perspektiver. PPT har opprettet konsultasjonstid- et lavterskel tilbud til barnehagene hvor man anonymt kan drøfte situasjon for enkeltbarn i barnehagen. Barnevern, Helsestasjon og Oppvekstteam er andre instanser barnehagen har samarbeid med.

Styrerne/ Daglige ledere i de nærliggende private barnehagene, blant annet 'Morbergtoppen FUS Barnehage, Nærsnes Barnehage, Spiren, Bithagen, Nedre Høvik FUS Barnehage, 100-meterskogen barnehage, Heggum Barnehage, Stjernen barnehage, Helledammen FUS barnehage og Maurtoppen barnehager har etablert et nettverk. Disse har møter hver måned. Gruppen jobber mot politikere for å synliggjøre viktigheten av å satse på barnehager, samt jobber med felles kompetanseløft for alle ansatte i private barnehager i Røyken

Barnehagen samarbeider også med skolen i forbindelse med avgangskullet i barnehagen. Det er fra kommunalt hold utarbeidet rutiner for hvordan samarbeidet og informasjonsutvekslingen mellom grunnskolene og barnehagene i samme "sone" skal være. Vi treffes både for å avtale besøksdag, men også for å informere om hva barnehagen har hatt fokus på og hva skolen kan forvente seg av barnegruppen. Har vi barn som sokner til andre skoler, tar barnehagen kontakt for besøksdag og følger barnet på denne.

Kosthold

Barnehagen har et variert og rikholdig kosthold, og serverer to måltider hver dag. Vi lager varm mat flere dager i uken. Vi har kjøkkenassistent som tilrettelegger for et variert og spennende kosthold i barnehagen. Mat på bål er også en naturlig del av vår praksis.

Vi serverer ikke sukkerholdig mat i hverdagen, men kan gjøre unntak på spesielle dager. Dette vil i så fall fremkomme av planene på avdelingene.

Bursdagsmarkering i barnehagen

Bursdager i barnehagen markeres på hver avdeling. Avdelingen står for feiringen og vil til enhver tid orientere foreldrene om hvordan disse markeres. Fokuset skal være på opplevelsen av å ha bursdag i barnehagen sammen med gode barnehagevenner.

Internkontroll - Helse, Miljø, Sikkerhet

Barnehagen har utarbeidet et godt og omfattende HMS system og bruker PBL Mentor som elektronisk system. Det er viktig å arbeide kontinuerlig med dette- da mange ting endrer seg underveis. Det aller viktigste innenfor Helse, Miljø og sikkerhet knytter seg til rutiner for å ivareta sikkerhet på turer, i båt, på uteområdet og inne i barnehagen. Vi har også rutiner for hygienetiltak i barnehagen. Dette gjelder blant annet

håndvask, oppbevaring av mat, temperaturmåling, og handling ved avvik. Mattilsynet har gode dokumenter til egnede tiltak som barnehagene har nytte av. Beredskapsplan for håndtering av dødsfall/ alvorlige hendelser er også godt implementert.

Det er Styret i barnehagen, Daglig leder og Verneombud som har hovedansvaret for at barnehagen har et forsvarlig og godt HMS system. Daglig leder rapporterer på de månedlige styremøtene om ulike HMS tiltak. Barnehagen har egen Brannvernleder som sammen med Daglig leder ivaretar brannsikkerheten. Vi har et godt samarbeid med Røyken brannstasjon og har også direkte oppkobling til brannvesenet for innbrudd og brann.

Barnehagens profil

Hva er en Kystbarnehage?

Det var en tydelig føring ved barnehagens etablering i 2005, at vi skulle ha et særskilt fokus på aktiviteter ved og i sjøen. Dette fokuset har blitt forvaltet og utviklet av en engasjert personalgruppe gjennom alle årene barnehagen har vært i drift. Dette er selve spydspissen i vårt genuine og flotte fokus på opplevelser, erfaringer og aktiviteter ute i nærmiljøet.

Nærsnes Kystbarnehage har en fantastisk beliggenhet i gangavstand til Oslofjorden og skogsområdene rundt Nærsnes. Vi har mange turer til stranda hvor vi ror med robåten vår, setter garn, fisker krabber, bader, spiller fotball, besøker Slippen og båthavna, m.m. Barna i Nærsnes Kystbarnehage vil oppleve å få kunnskap om lokal historien, kystkultur, båtliv, skogen og dyrelivet; alt typisk for den kysten vi bor ved.

Det er et fåtall barnehager i Norge som definerer seg som Kystbarnehage, så det ligger en viktig forpliktelse i dette. Vi som voksne jobber mye med å se mulighetene som finnes rundt oss i barnehagen, knytte kontakter med lokale aktører og ressurspersoner, og ikke minst etablere og legge grunnlag for en lokal forankring hos barn og foreldre.

Personalet er bevisste på at det å være ansatt i Nærsnes Kystbarnehage forutsetter gode holdninger til å være mye ute, både på tur og på barnehagens område. Det er også viktig å tilegne seg kunnskap om nærmiljøet og kulturen som preger og har preget kystmiljøet. Vi arrangerer seminarer hvor personalet får kompetanse på aktiviteter ute i friluft, samt kunnskap om fiske- garnsetting og aktivitet ved sjø.

«Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike tider.» (RP 2017, s. 52)

Barnehagens formål og Innhold

Lovverk og Mandat

Det er barnehageloven som fastsetter overordnede bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver- de utfyllende bestemmelser blir beskrevet i Rammeplan for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og dannelse skal sees i sammenheng (Rammeplan for barnehager 2017, kap. 1 Barnehagens verdigrunnlag).

FNs barnekonvensjon ligger til grunn for kvalitetskriteriene gitt til barnehagene fra lovgivende myndigheter.

Vi siterer fra art. 3 «Til Barnets Beste» i Barnekonvensjonen:

Ved alle handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Staten skal sikre at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller beskyttelsen av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner samt kvalifisert tilsyn.

Det er svært viktig at hele organisasjonen, herav også eier sikrer at alle punkter som er lovhjemlet gjenspeiler det barn og foreldre møter i barnehagen. Hos oss skal de møte et godt, varmt og omsorgsfullt miljø, som gjennom god bemanning, gode og reflekterte pedagoger, raushet og profesjonalitet i alle ledd- sikrer intensjoner og rettigheter hjemlet i Lov om barnehager, i Rammeplan for Barnehager og i FNs Barnekonvensjon.

Barnehagen som dannelses- og læringsarena

Danning er en livslang prosess som skjer i møte mellom mennesker og omgivelsene. I barnehagen er gjensidige samhandlingsprosesser med barn og voksne i lek og læring og hensynet til hverandre, forutsetninger for barnets danning. Rammeplan fremholder at gjennom samspill, dialog, lek og utforskning, skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer. Dette legger grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap (RP. 17, s. 21). I Nærnes Kystbarnehage skal alle barna oppleve å bli tatt på alvor og kjenne at de har innflytelse på egen hverdag. Danning innebærer å ha evne til selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritet. I barnehagen skal barna skal få oppleve gjensidighet i samspillsprosesser i samtale, lek og læring og erfare mangfold, likeverd og ulikhet som grunnlag for opplevelser, utforskning og læring. Gjennom å legge til rette for meningsfulle opplevelser og synliggjøre og vise forståelse for barns ulike læringsprosesser, støtter det barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse. Det er i et støttende fellesskap og positiv interaksjon med andre barn og voksne god læring skjer. Barnehagen skal legge til rette for at dannelsesprosessen skjer på barns egne premisser og at barna er aktive deltakere i en vekselvirkende prosess i mellom barnet, kulturen og samfunnet de er en del av.

Læringsaspektet i barnehagen beskrives i Rammeplan som en helhetspedagogisk tilnærming. Det er vektlagt fokus på at barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring som skal fremme trivsel og allsidig utvikling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser (RP. 17, s. 22). For barnehagebarn gir et stimulerende læringsmiljø og læringsfellesskap handlingsbaserte erfaringer som verdifulle forutsetningene for gode, formålstjenlige og stabile endringer i ønsket retning. Vi som voksne i barnehagen må være oppdatert på barnas livsverden, hvor de er i sin utvikling, hvilke impulser som kan bidra til å videreutvikle barns uttrykksform samt å være åpne og lyttende for barns preferanser til hva som er gode læringsprosesser for den enkelte og gruppa. I dette ligger synet på at leken og positivt samspill er en helt sentral og livsviktig faktor for god læring. Derfor må de voksne i barnehagen kunne inntre i barnas livsverden som profesjonelle lekere. Det er av den grunn svært viktig at barnehagen anerkjenner barns rolle som aktør i egen læringsprosess gjennom å legge til rette for at alle barn kan få rike og varierte opplevelser og erfaringer, utfordringer og mestringsopplevelser. Aktiv handlings- og opplevelsesbasert læring blir således barnehagens sentrale bidrag til livslang læring. I barnehagen er den sosiokulturelle læringsteorien sterkt fremhevet. Det vi si at synet på læring knytter seg til konteksten og er forankret i sosiale situasjoner der språk og kommunikasjon står sentralt- altså et læringsfellesskap. For å kunne legge til rette for et læringsmiljø- og fellesskap som skal favne alle sider ved et barns utvikling må de voksne i barnehagen ha gode kunnskaper om barns utvikling og den livsviktige lekens betydning for god læring. Minst like viktig er at hver og en av de voksne kjenner enkeltbarnets behov og forutsetninger for hva som kjennetegner et stimulerende læringsmiljø som gir barnet og barnegruppen opplevelsen av læringslyst, å ha tiltro til egne evner og å være verdifull.

Barns Medvirkning

Lov om barnehager og Rammeplanen tydeliggjør **alle barns rett til medvirkning** i barnehagen. Barna skal ikke bare få ta valg som hva de har lyst å leke, hva de skal ha på seg osv., men de skal ha mulighet til å være aktiv i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Det mest sentrale for at barna skal oppleve medvirkning er en trygg og god voksen-barn relasjon. Kunnskap og kompetanse om betydningen av denne relasjonen skaper forutsetning for at barn får tillit til egne tanker og opplevelser (Bae 1992, 1996, 2004). Barna skal bli møtt med en anerkjennende holdning og deres opplevelsesverden skal tas på alvor. Det er slik de kan erfare at de har mulighet til å påvirke i et fellesskap og over seg selv som et selvstendig individ. Vi legger til rette for at barn får oppleve at de er deltakere i et demokrati. Vår visjon "**et hav av muligheter**" vil si å gi barna et rom og tid til å delta og påvirke i sin hverdag. For å imøtekomme dette skal barna møte et miljø med et relasjonelt fokus preget av kvalitet i samspillet, og med bilder og materiell ut i fra det som opptar de til enhver tid.

Vi voksne skal respektere barnas markering og uttrykk. Vi skal planlegge aktiviteter ut fra hva som gir mening for barna. Samtidig skal vi inspirere og utfordre barn til nye aktiviteter, flytte grenser for hva som er innenfor mulighetens rekkevidde og vise vei gjennom selv å være aktive. Samtidig som vi ser på enkeltbarnet som aktive, uttrykksfulle deltagere, må vi beskytte/vis omsorg og ta ansvar for helheten. Med dette mener vi at barna har rett til å uttrykke seg og skal bli hørt, men de skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.

Det er vi voksne som har ansvaret og må bruke vår vurderingsevne, slik at barn skal slippe å bestemme over ting de ikke er modne til å ta ansvar for.

Vi har en prosessorientert tilnærming til innhold og dokumentasjon. Det er barnas initiativ og innspill som former det didaktiske innholdet. Gjennom blant annet dagrapporter og månedsbrev synliggjør vi muligheter og det handlingsrommet som barna skal erfare at de har til rådighet.

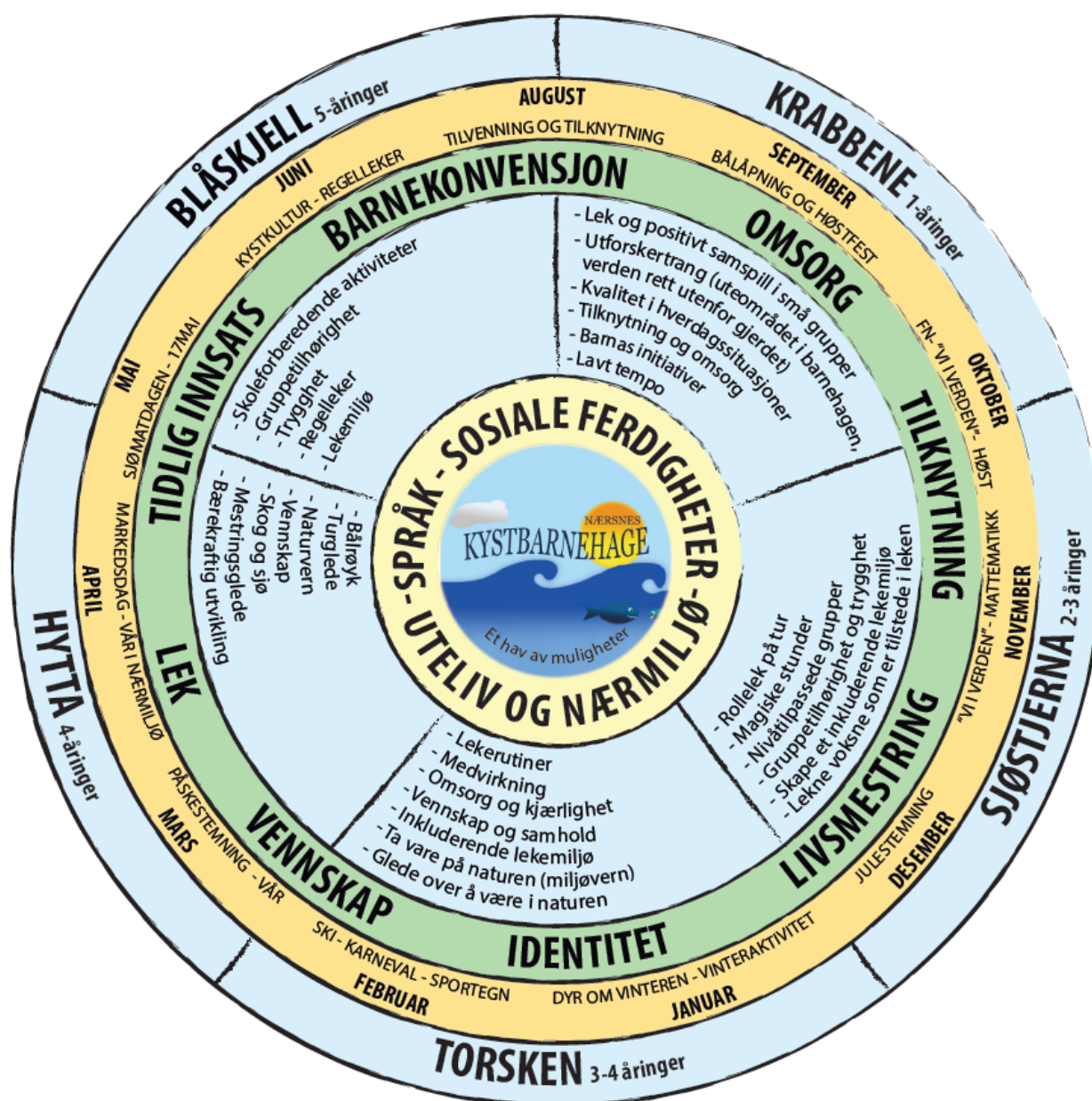
Samtaler med barna, og et våkent blikk fra de voksne knyttet til de minste barnas respons skal gi oss informasjon om hva barna både ønsker og setter pris på i barnehagen. Dette skal sette dagsorden for dagene våre. Dette er også grunnen til at barnehagen ikke distribuerer en detaljert månedsplan. Det er en måte å skape rom i hverdagen for å gripe fatt i det barna er interessert og engasjert i.

Barnehagens pedagogiske plattform

Barnehagens pedagogiske plattform er barnehagens fokus og innhold visualisert gjennom et årshjul, med både felles fokusområder, og avdelings/ alderstilpassede områder. Våre kjernebegreper (fremhevet i den grønne ringen) identifiserer oss som barnehage, samtidig som man ser en direkte kobling til Rammeplanens kjerneverdier. De blå feltene er avdelingenes konkretisering av fokus tilpasset alder. Årsplanen utdypet dette. Den innerste sirkelen (gul ring) viser barnehagens 3 fokusområder:

SPRÅK-SOSIALE FERDIGHETER- NATUR OG UTELIV

Barnehagens verdigrunnlag

I barnehagens pedagogiske plattform fremheves begrepene- **Barnekonvensjon- identitet- omsorg- tilknytning- livsmestring- lek- vennskap og tidlig innsats.**

Disse begrepene viser til Nærnes kystbarnehages verdigrunnlag og legger føringer for vår pedagogiske praksis. Begrepene må ses og forstås i nær sammenheng med vårt grunnsyn på barn og barndom samt lovverk og mandat. Det er viktig at barnehagens verdigrunnlag speiler hvilke retninger dagens samfunn belyser og hva forskning viser til at er bra for barn. Barn skal i fremtiden møte yrker, arenaer og fenomener vi i dag enda ikke har kjennskap til, og fremtidsforskning antyder at egenskaper knyttet til samhandlingskompetanse, sosial forståelse og teknologi er områder man anbefales å fokusere på. Barnehagen er en del av barnets første utdanningsløp og derfor må vår pedagogiske virksomhet ha perspektiver og innhold som ivaretar et livsløpsperspektiv. Vårt viktigste anliggende i barnas første år er å legge til rette for at hvert enkelt barn kan erfare handlingskompetanse i møte med omgivelsene og ha tilhørighet i et fellesskap som på sikt kulminerer til et godt liv.

Barnekonvensjon

Vi har i denne virksomhetsplan valgt å fremme Barnekonvensjonen i alle våre kjernebegreper og som eget avsnitt. Barnehagene er lovpålagt å arbeide etter disse, men vi i Nærnes kystbarnehage ønsker å synliggjøre viktigheten av å ivareta barns rettigheter.

Til barnets beste-” Barnehagen skal anerkjenne barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnlov § 104 og barnekonvensjon art. 3 nr, 1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder all barnehagevirksomhet” (RP, s. 8).

FNs barnekonvensjon:

Barnekonvensjon bygger på tre pilarer

- ✓ Beskyttelse
- ✓ Forsørgelse
- ✓ Deltakelse

De grunnleggende prinsippene i konvensjonen som oftest nevnes er;

- ✓ Barnets beste (art. 3)
- ✓ Barnets rett til å delta og bli hørt (art. 12)
- ✓ Prinsippet om ikke diskriminering (art. 2)
- ✓ Barnets rett til optimal utvikling (art. 6)

Identitet-barnehagens rolle i barns identitetsutvikling

Identitet forstås som vårt selvbylde, vår selvoppfatning og selvfølelse. Det er innenfor rammen av sosialiseringprosessen identitetsutviklingen skjer, og da knyttet til det fellesskapet og oppvekstmiljøet barnet er en del av. Barnet er aktivt deltagende i sin egen identitetsutvikling. Barns rett til identitet er nedfelt i barnekonvensjon art. 8 nr. 1. Identitet som støtter selvfølelsen- likeverdighet- toleranse og aksept- det barn blir møtt med av anerkjennende holdninger og verdier, er det barna integrerer og forstår seg selv og omverden ut i fra. Vår identitet konstrueres i spenningsforholdet mellom individ og samfunn.

Det er viktig for oss å søke og dele kunnskap om barnas utvikling og ha forståelse for de ulike alderssæregenhetene. Georg, H. Meads teorier om symbolsk interaksjonisme, beskriver hvordan mennesker utvikler sin identitet gjennom språklig symbolutveksling i samhandlingsprosesser. Ved å forstå barna, kan vi anerkjenne de. Anerkjenne hvem de er og bekrefte hvor verdifulle de er. Barns positive identitet blir til i et miljø hvor voksne er aktive og deltagende sammen med barna. Meads speilingsteori viser til hvordan vi speiler oss i andres reaksjoner på oss (selv). Barn trenger bekreftelse, bli hørt, sett og tatt på alvor. Våre tilbakemeldinger og reaksjoner på barna er med å utvikle barnas identitet- barn er likeverdige aktører.

Barnehagen har som oppgave å fremme likeverd, likestilling og nestekjærlighet og motvirke alle former for diskriminering (RP, s. 10)

Barnehagen skal bidra til og legge til rette for at barna møter og er medskapere til et likestilt samfunn. Felles opplevelser gir barnet, barnegruppen og voksne et grunnlag til videre samhandling. Slike felles erfaringer medvirker til at barna føler en tilhørighet, en "jeg-forankring" til sin barnehage og nærmiljøet. Dersom barnets kompetanse skal komme frem, er det vesentlig å legge til rette for innhold og aktiviteter som oppmuntrer barnet til å vise hvem de er og det de kan. Barnas opplevelse og stolthet over og følelsen av tilhørighet til sin egen barnehage og nærmiljø vil være viktig for identifikasjon og dermed sosial handlingsdyktighet. Når leken foregår på barns premisser kan barnet få mestingsopplevelser som er vesentlig for utviklingen av et positivt selv bilde, og har således en sentral betydning for barnets identitetsutvikling. Dette fordrer autentiske voksne som interesserer seg for barnas livsverden og tar deres initiativ og interesser på alvor. Barna skal selv få sette premissene for hvem de er, hva de ønsker å være og hva som er viktig i deres livsverden. Det er viktig at vi som voksne i barnehagen viser toleranse og at mangfold er en berikelse i møte med barns undring og nysgjerrighet til andre og omgivelsene. Vi må inneha kunnskap om og bevissthet rundt ulike stereotype kjønnsmonstre og hvordan de kan påvirke barns oppfattelse av seg selv og andre. Barna skal få mulighet til å kunne utvikle sin egenart i et harmoniserende miljø som gir tid til å lære, tenke og føle. Gjennom å møte barns vitebegjær og deres uttrykksform kan vi legge til rette for meningsfulle opplevelser og støtte barns identitetsutvikling og positive selvforståelse.

Omsorg i barnehagen

Omsorg er bestemte kvaliteter ved relasjonen mellom mennesker og en forutsetning for trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet.

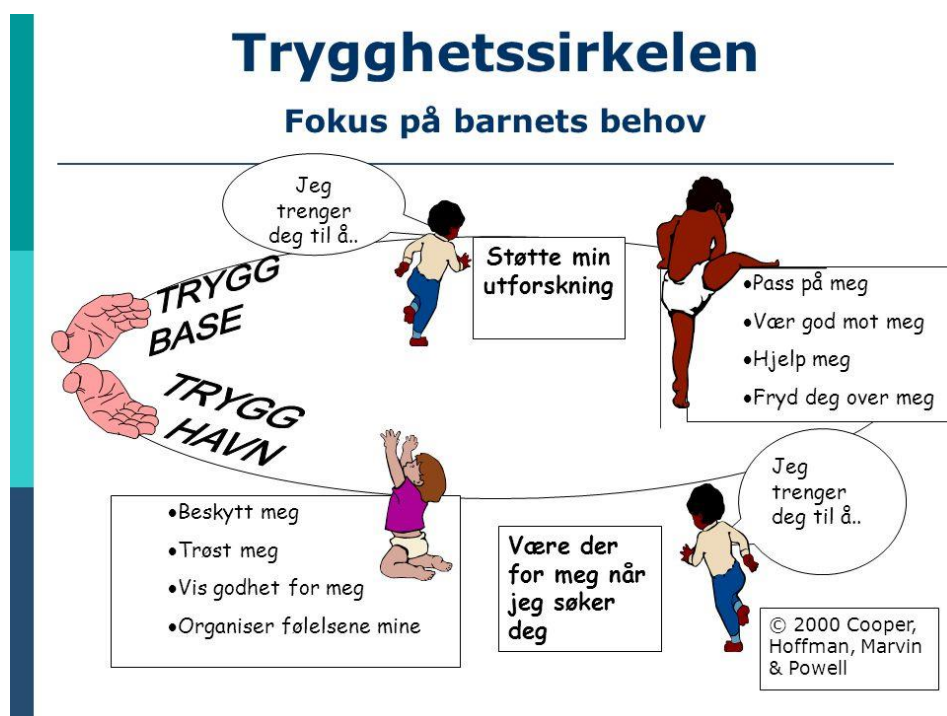
«Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve og bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for» (RP, s. 19)

Relasjonsbygging og relasjonskompetanser er fundamentalt til hvordan møte barn og for å skape kvalitet i samspillet. Dette fordrer- åpenhet, varme, raushet, interesse, sensitivitet, å være lydhør, ta ansvar, gi nærhet, varme, støtte, beskyttelse, vern, oppfølging osv. Barnehagen som omsorgsarena må ha kunnskap og kompetanse om omsorgsprosesser for å legge grunnlag for gode omsorgshandlinger og omsorgserfaringer. I Nærnes kystbarnehage skal det erfares et omsorgsmiljø preget av profesjonalitet i både fag og praksis. Dette innebærer at barna skal erfare daglig doser med "profesjonell kjærlighet". Den profesjonelle kjærligheten innebærer at alle barn skal oppleve tilgjengelige, tilstedeværende voksenpersoner som er vennlig, nysgjerrig og oppmerksom på barnas indre tilstander: Har barnet nå et behov for nærhet, medfølelse, hjelp til å forstå følelser, behov for beskyttelse eller grunnleggende behov som mat og hvile? Eller har barnet behov for å bli støttet i nysgjerrig utforskning og dele glede og andre gode opplevelser? I alle disse øyeblikkene trenger barna å kjenne at den voksne er fast og tydelig, men samtidig raus og god. Barna trenger voksne som er større og sterkere og tilfører struktur, forutsigbarhet og tydelige rammer. Varme fra de voksne må også være tilstede også når de må rettlede barna, og støtte de gjennom en reflektert og god grensesetting.

Omsorg for barn handler mye om å hjelpe barn med følelser. Voksne i barnehagen må kunne være i stand til å se barnet innefra, og også kunne se sin egen atferd utenfra. I tillegg er det vesentlig at omsorg også blir et fag, og får et fokus som det snakkes om og arbeides systematisk med i barnehagen. Å være sammen med barn på trygghetsskapende og helsefremmende måter krever bevissthet. Kunnskap og bevissthet om hva som ligger til grunn for en sunn utvikling og om oss som utøvende omsorgsgivere er et kontinuerlig arbeidsfelt som må snakkes om og reflekteres over. Vi jobber med å skape god refleksjonskultur i barnehagen. Vi bevisstgjør hverandre på holdninger og væremåten vi viser i spill med barna. Det er barna selv som eier og skal definere sine følelser og opplevelser- vi som omsorgspersoner skal ta barna på alvor og anerkjenne deres opplevelsesverden. Det betyr i praksis at vi hjelper barna å sette ord på det som skjer, deres følelser og bearbeider det sammen med barnet i barnets tempo. Vi *samregulerer* med barnet når det for barnet å regulere seg selv krever forståelse og støtte, og vi forstår barna innenfor deres *toleransevidu*. Vi må ha kunnskap om og forstå hva som er godt for det enkelte barnet. Barna er selv premissleverandører for sin indre verden. Gjennom å støtte og oppmuntre barna til å vise omsorg og til selv å kunne ta imot omsorg støtter barnets psykiske helse og selvfølelse og relasjon til andre.

Tilknytning og trygg base

Som teoretisks forankring til tilknytningsteori har vi valgt Stig Thorsteinsson og Ida Brandtzæg sin bok «Se barnet innefra». Hele personalet har lest denne boken, og det er spesielt den voksne som en trygg base for barna vi er opptatt av. Trygghetssirkelen som er illustrert under, har fokus på den voksen som en trygg base når barn vil utforske og frigjøre seg- og som trygg havn når de trenger nærhet, «lading», trygghet og kjærlighet.

Gjennom trygge relasjoner til barna, skal barna oppleve støtte til å leke og mestre. Barn har to grunnleggende behov som er avhengig av hverandre: Tilknytning og utforskning. For å utforske og leke må barn kjenne seg trygge. Tilknytning dreier seg om hvordan barn tidlig i utviklingen danner relasjoner og knytter følelser til andre. Hvordan både tilknytning- og utforskningsbehovet ivaretas i barnehagen, er grunnleggende for barns trygghet og livsglede. Tilknytningspsykologien er en psykisk helseteori. Forskning bekrefter det vi har visst lenge; at erfaringer man gjør seg tidlig i livet har betydning for senere psykisk helse. Men i tillegg vet vi i dag mye om hvilke erfaringer som er av betydning. Barn har et grunnleggende behov som trumfer alle andre behov; dette er behovet for kontakt, spesielt kontakten som oppstår i nære og stabile relasjoner. Barns evne til å regulere egne tilstander og følelser kan ikke utvikles i et tomrom eller i relasjon til hvem som helst. Emosjonell utvikling skjer i relasjon til kjente og viktige voksne, og danner det viktige grunnlaget for psykisk helse. Vi vet i dag at barn i norske barnehager kan oppleve høyt cortisolnivå ved for mange stresspåkjenninger. Voksnes kunnskap om hjernens modning og vekst og hvordan trygge omsorgspersoner som ser barnet innenfra, vil være en motvekt til eventuelle stresspåkjenninger for små barn. Små barn er derfor helt avhengige av voksne for å lære å forstå seg selv og verden, og for å kunne regulere følelsene sine. Å hjelpe barn med å regulere følelser krever relasjonskompetente voksne.

Det lille barnet er ikke i stand til å regulere, trygge og roe seg selv fordi hjernen og nervesystemet ikke er ferdig utviklet. Dette betegnes som det nevroaffektive perspektivet, som betyr å koble hjernens modningsprosess sammen med følelser. Derav viktigheten av fokus på at tidlig omsorg handler mye om å hjelpe barn med følelser. Lag på lag med sensitiv omsorg er grunnleggende både for at barnet skal få kontakt med og bli kjent med egne tilstander og følelser, og for barnets samspill med andre. Omsorg er altså grunnlaget for både selvregulering og sosial utvikling. Det å kjenne seg stabilisert følelsesmessig gir også det beste utgangspunktet for å ta til seg læring. Dette er kjernekunnskapen i tilknytningspsykologien.

Livsmestring og helse

Vi mener at det er på høy tid at begreper som livsmestring og helse har kommet inn i Rammeplan for barnehager.

Rammeplanen fremhever at» *Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing..... Barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut i fra egne forutsetninger*” (RP, s. 11, 49).

Barn er i en hurtig modningsprosess og de forstår seg selv og verden ut i fra sitt erfaringsgrunnlag. Av den grunn skal vi legge til rette for og gi barna i Nærnes kystbarnehage det beste av det de trenger mest for en god start.

Forskning viser til at det er de syv første årene i et barns liv som danner grunnlaget for hvem vi er og hvordan vi har det gjennom livet

For å kunne forstå og bli forstått er det å forstå seg selv i møte med omgivelsene et essensielt arbeid i barnehagen. Vi vet at følelsene er den viktigste ledestjernen barna orienterer seg etter når det gjelder omverden. En viktig oppgave er å bistå barn med å regulere barns affekttilstand, det vil si å hjelpe barnet å regulere følelser som er adekvate for situasjonen barnet står i. Å få hjelp til å håndtere følelser er av avgjørende betydning for barnets psykologiske helse og for deres læring og sosiale utvikling.

I barnehagen handler dette om **å hjelpe barn til å leke og mestre**. Resiliens (å være motstandsdyktig) og mestring er to viktige sider ved barns psykiske helse, og det er viktig å se de i sammenheng. Mestring kan læres. Gjennom lært mestring utvikler barn resiliens i etterkant av vanskelige situasjoner. Gjennom gjentatte erfaringer med følelsen av at dette er noe jeg håndterer og får til, vil påvirke hvordan barnet senere møter både utfordringer i lek og samspill (Holte, 2017). Mestring, det å få til noe, skaper motivasjon og styrker selvbildet. Det kan gi en lyst til å fortsette eller ta en ny utfordring. Personalet må i det daglige samspillet legge vekt på barns sterke sider, veilede de og hjelpe de med å håndtere ulike situasjoner. Å gi barna tilstrekkelig med hjelp og støtte underveis i prosessen og positiv respons etterpå er viktig. Dette er av stor betydning for barns selvbilde, og gjennom et støttende og anerkjennende samspill vil barn bygge selvstendighet og tro på egne krefter. **Å styrke barns selvbilde og gi dem troen på seg selv er noe av det viktigste personalet kan gjøre for å fremme resiliens.**

Vår selvoppfatning er i høy grad et resultat av menneskene vi har omgang med. Hvordan kan samspillserfaringer påvirke barns selvopplevelse og selvbilde? Vi vet at vi lærer å forstå oss selv ved å se og tolke andres reaksjoner på det vi gjør og sier. Små barn kan i liten grad bestemme hvem de ønsker å omgås med og dermed la seg påvirke av. Barn er prisgitt de voksne rundt dem, både i egen familie og i barnehagehverdagen. Maktposisjonen voksne står i kan brukes på en måte som fremmer barns selvstendighet, tro på seg selv og respekt for seg selv og andre, men den kan også brukes på måter som underminerer barns selvfølelse, selvrespekt og selvstendighet. Dette betegnes som definisjonsmakt. En anerkjennende væremåte blant personalet er noe som er verdt å strebe mot. Her handler det også om å møte alle barn med åpenhet, varme, interesse og vise omsorg for hvert enkelt barn, slik som Rammeplanen beskriver. Kjefting er en måte å kommunisere på som på ingen måte er anerkjennende eller hjelper barn til å føle seg verdsatt. Det er viktig at de voksne rundt barna er seg bevisst at kjeft skaper følelser av skyld og skam og underminerer barns selvfølelse og selvrespekt.

Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. Barnehageloven § 22, barnekonvensjon art. 34 (RP, s. 11).

Barn må lære å håndtere livet og med kunnskap om hvordan barnehagehverdagen kan legges til rette for akkurat dette, skal barna erfare at det er livsmestring i hvert møte. Arne Holte (2017) påpeker noen helsefremmende strategier som styrker robusthet (resiliens), trivsel og velvære/ og eller positivt psykisk velvære i betydningen av "evne til å regulere følelser, tenke fornuftig, koordinere sin atferd med andre og mestre sosiale utfordringer".

Det handler om å mestre og fungere i et fellesskap- ta i bruk ressurser i seg selv og omgivelsene i sin mestring av ulike situasjoner. Barns rett til god psykisk helse i nedfelt i Barnekonvensjon art. 17.

God psykisk helse og trivsel i en kvalitetsbarnehage styrkes gjennom opplevelser som legger til rette for at barna opplever:

- *Identitet og selvrespekt* - Jeg er noe, jeg er noe verdt.
- *Mening i livet* - Jeg er del av noe større enn meg selv, det er noen som har bruk for meg.
- *Mestring* - Jeg duger til noe, det er noe jeg får til.
- *Tilhørighet* - Jeg hører til et sted, det er noen jeg føler meg knyttet til.
- *Trygghet* - Jeg kan tenke, føle og utfolde meg uten å være redd.
- *Deltakelse og involvering* - Jeg engasjerer meg i aktiviteter som angår andre mennesker.
- *Fellesskap og sosial støtte* - Jeg har noen å dele erfaringer, tanker og følelser med. Det er noen som er glad i meg, bryr seg om meg og som vil hjelpe meg når det trengs (Meld.St.19, 2014-2015, s. 26).

Lek

«Det viktigste er å få leke». Dette er også tittelen på Margareta Öhmans bok som er en del av Nærnes kystbarnehage sin teoretiske forståelse og forankring for fenomenet lek. Barnekonvensjon art. 31 fremsetter betydningen av barns rett til lek og rammeplanen legger føringer på hvordan barnehagen skal ivareta barnas behov for lek.

«Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barns egen kultur Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og sammen med andre» (RP, 17. s.20).

Leken er barnas livsverden. Den er helt grunnleggende i barns utvikling, og det er derfor naturlig og viktig at den har en stor plass i hverdagen. Forskning viser at barns evne til å etablere vennskap er nært knyttet opp til deres lekekompetanse og sosialkompetanse. Den norske sosiologen Ivar Frønes belyser likeverdighet i relasjonene mellom barn, og hvor viktig det er å legge til rette for lek mellom «likemenn». For oss i barnehagen er dette en stadig påminnelse og rettesnor i arbeidet. Det er bred enighet om at leken og dens betydning er essensielt for barns helse og velbefinnende. Vi betegner det som *den livsviktige leken*. Leken skal foregå på barns premisser, fri for voksnes definisjonsmakt. Barna skal selv få være premissleverandører for hva de ønsker å leke. Om leken tar en retning som kan fremstå uheldig for deltagerne i leken, skal de voksne veilede barna, og sammen finne en ny vei som driver leken og deltagerne på en god måte. Når barn leker erverver de nye ferdigheter og oppdager sammenhenger.

Barn må kunne nærme seg og tolke andre barns perspektiv og situasjon for at leken skal bli innholdsrik. Det handler om å kunne gå inn i en rolle, og kommunisere, forhandle og bli enig med andre om rollens fordeling og innhold. Å bidra med ideer som utdyper og holder leken i gang, er også en viktig ingrediens i evnen til lek. Men veien dit kan se forskjellig ut for ulike barn. Den trenger næring og oppmuntring (Öhman, 2012, s. 11).

En forutsetning for å gi riktig hjelp og støtte til barn i lek, er relasjonsorienterte og engasjerte voksne som innehar kunnskap om både enkeltbarnet og lek som fenomen. Synet på lek må ha en felles forankring i hele personalgruppa- dette skal gjenspeiles i hvordan de voksne verdsetter og omsetter lek i handling. Det er viktig å kjenne det enkeltes barns behov og nivå i lekeutvikling.

Det er voksnes ansvar å skape et stimulerende lekemiljø og danne et positivt lekeklima. Like viktig som *å få leke er det å få være med å leke*. Dette krever tilstedeværende voksne som evner å ha kunnskap om lek og å kunne observere barnas samspill og hvordan de skaper *lekeverdener*. Dette innebærer også at de voksne har fokus på barnas relasjonsarbeid og den sosiale kulturen som barna skaper og praktiserer, og at de hjelper og støtter barn i å leke, utvikle fantasi og tilknytningsstrategier. Det skal være et fremtredende fokus på å fremme et inkluderende miljø der alle kan delta og erfare glede og utvikling i lek.

I arbeidet med å fremme barns lekekompetanse har den voksne en stor og viktig rolle. Lek er en helt sentral aktivitet for barn og kan stimulere alle sider ved barnets utvikling. Dette gjelder både språklig, sosial, emosjonell, kognitiv, moralsk og motorisk utvikling. Leken er også med på å utvikle kreativitet, problemløsningsevne og å lære barnet noe om hvordan verden fungerer både sosialt og fysisk.

Vi legger mye til rette for at barna skal få tid, plass og muligheter for lek. Fordi det er i lek at barna trer inn i den verdenen hvor voksne aldri på samme måte som jevnaldringene får innpass og aksept. Å leke er en kunst og en modningssak for barna. Lek og alle dens regler og underfundigheter må læres. Det innebærer at barna må tilegne seg lekekompetanse og sosiale ferdigheter. Det er en bred enighet blant teoretikerne hvilke ferdigheter som barn må inneha for å fungere godt i lek. Denne kompetansen handler om:

- Å skille lek fra virkelighet
- Evnen til å utvikle et leketema og å godta at dette temaet endres underveis.
- Å lære at man ikke alene kan bestemme hvordan et leketema skal utvikles.
- Å ha kunnskap om leketema
- Turtaking.
- Selvhevdelse og respekt for de andre.

Det finnes mange forskjellige lekeformer, men den "virkelige leken" betegnes ofte som Rolleleken. Det er leken der barn trer inn i roller og "kobler" ut virkeligheten. De bearbeider opplevelser og våger å leve ut følelser eller det tabubelagte som man kanskje ikke våger i virkeligheten. I lekens og dens lystbetonte læringens forskjellige former stimuleres fantasi, innlevelse, kommunikasjon og evne til symbolsk tenkning samt evne til å samarbeide og løse problemer.

I leken får barna erfaring med mange utfordringer. Det samhandler og inngår avtaler med hverandre. Barna snakker og former innholdet i lek underveis. De får gjennom leken mange erfaringer med å kommunisere egne ønsker, samtidig som de må lytte til hverandre og ta hensyn til andres ønsker. Leken preges av kompromisser og avtaler som barna i fellesskap former og diskuterer. For barnas evne til kommunikasjon med andre, er lek et fantastisk redskap og hjelpemiddel. I leken opplever barna hverandre som likeverdige partnere. Barn som derfor ikke alltid sier så mye i enkelte andre settinger i barnehagen, kan derfor i lek oppleves og oppfattes som helt annerledes, nettopp fordi de innehar en meget viktig kompetanse for lekekompetansen.

Voksenrollen i barns lek.

I en barnegruppe er lekekompetanse synonymt med status. Barn respekterer og ser opp til gode "lekere", de er opptatt av de som klarer å tilføre leken noe nytt og spennende og de som klarer å drive den frem. Det er svært viktig for de voksne i barnehagen å legge til rette for et godt lekemiljø og å kartlegge om barn er gode lekere og mestrer lekens koder som handler om å gå inn i roller. Det er å forvente at en to/treåring skal kunne begynne å leke rollelek, altså "å tre inn i en rolle". Vi som voksne må se på lekens innhold:

- Er det barn som hele tiden innehar de samme rollene i leken?
- Er det barn som ofte styrer innad i leken og ikke lager rom for andres innspill og ideer?
- Er leken lystbetont for alle aktører?
- Hvilke barn har behov for lekeveiledning?
- Hvilke barn har behov for å øke sin sosiale kompetanse?
- Har vi et stimulerende og inspirerende lekemiljø i barnehagen vår?
- Foregår leken på barnas premisser?
- Hvem definerer og hvordan defineres leken?

Vi bruker mye tid på å kartlegge hvorvidt leken i barnehagen er inkluderende og om alle får være med på leken. Er det barn som ikke får være med og hvorfor? Det kan også være at vi voksne må hjelpe barn i selve leken eller å lære barna å ta rolle i leken. Vi voksne kan lære barn lekekompetanse gjennom både selv å delta i leken, og øve ferdigheter sammen med barnet. Vi kan øke barns sosiale status gjennom å invitere barnet med i lek, øve lekekompetanse og fremme positive sider/ferdigheter hos barnet.

Små barns lek er annerledes en eldre barns lek. Leken er kroppslig og er preget av store bevegelser. Små barn er kroppssubjekter, de ER kropp hevder Merleau Ponty. På denne måten erfarer de verden. Lek er å sanse, lek er å være sammen, lek er å bruke og å kjenne på kroppen. Å løpe når en voksen skal kle på, eller gjemme seg bak tallerken kan være en invitasjon til lek. Vi voksne må kunne se på disse situasjonene som lek, for å kunne ta imot invitasjonen og møte barnas lek. Parallelllek er en fremtredende lekeform hos de minste barna. Leken forgår ved siden av hverandre og gjerne ved å etterligne hverandre. Felles interesseområder fører også til kortere perioder av samlek.

Barnas sosiale handlinger som et overdrevent fall foran en annen eller begynne å løpe fram og tilbake i rommet er en invitasjon til samlek. Etterligning og gjentakelse er viktige elementer. Gjentakelse og enkel struktur i leken gjør det lettere å delta for mange. Hva barn leker med og hvilke gjenstander kan være avgjørende for hvor vellykket leken blir sosialt. Små leketøy forteller ofte "dette kan jeg leke med alene", mens store lekegjenstander appellere til "dette kan vi leke sammen om". Som voksne må vi være bevisste på hva vi ønsker at rommene og de forskjellige krokene skal innby til. Andre former for lek er blant annet utforskende lek og konstruksjonslek. Et typisk eksempel på konstruksjonslek er å bygge et tårn, for så å rive det ned. En annen side ved leken er det å observere andre barns lek og samspillsmønstre, som er en stor del av barns måte å tilegne seg lekekompetanse og sosial kompetanse. I 2 – 3 års alderen begynner rolleleken og tre frem, gjerne ved å servere mat og drikke til oss voksne. En viktig oppgave for oss voksne er å være med og vise engasjement. Uten engasjement blir det ingen moro 😊

Rundt 3-års alder ser vi rolleleken blomstre. Vi voksne er ikke lengre så viktige for å starte og videreutvikle leken, men en lekende voksen som lar barna styre leken inviteres gjerne med på barnas lek. Det er viktig at vi voksne blir med på denne leken under de premissene, og ikke tar styring i leken når barna vil styre oss. Vi kartlegger gjennom observasjon hvorvidt barna mestrer rollelek og alle dens regler. Vi må i tilfeller hvor man ser at leken ikke er av positiv karakter snakke med barna i andre settinger som for eksempel i samlingstund. Snakke om vennskap, snakke om inkludering og viktigheten av at alle får være med å bestemme. I noen tilfeller kan man også involvere seg i leken, ta roller og fremheve de barna som sliter med å fremheve seg selv i leken

I barnas lek ser vi at konflikter og konfliktløsning er en naturlig del av handlingen. Barna er ofte uenige om lekens innhold og fremdriften i leken, uenige om rollefordelingen osv. I mange tilfeller klarer barna å løse konfliktene selv, men ofte skjer løsningen ved hjelp av utestengning eller fysiske markeringer. Barna trenger mye hjelp med konfliktløsning, og kommunikasjon er et nøkkelord. Barna må sette ord på det de føler, kommunisere hva de opplever som urettferdig i leken og ikke minst bli enige om løsninger. Vårt mål om tilegnelse av sosiale ferdigheter er blant annet knyttet til å bruke språk og evne til å inngå kompromisser i en konfliktsituasjon.

Vennskap og fellesskap

Nærsnes kystbarnehage er en *vennebarnehage*. Det betyr i praksis at vi har et uttalt fokus på hva det innebærer å være en venn, hvordan vennskap oppstår og hva et vennskap innebærer. Daglig snakker vi med barna om venneting, vennskap og hva vi som vennebarnehage kan gjøre for hverandre. Rammeplanen fremholder at barnehagen skal fremme og aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap (RP. 17, s. 23).

Barnehagen er ofte det første stedet der vennskap etableres. Her legges grunnlaget for vennskap gjennom et inkluderende lekefellesskap med jevnaldrende. Barn som får delta i lek og opplever å ha venner gir grunnlag for trivsel og meningsskaping i barnehagen. Det å ha en god venn(er) i barnehagen er verdifullt i seg selv, samt at det har mange positive ringvirkninger for barns sosiale utvikling. Leken gir muligheter for å lære mange viktige ting. Det aller viktigste er ferdigheter knyttet til sosial samhandling med andre mennesker- å leke

krever samarbeid. Leken stiller krav til å gå inn og ut av en forestillingsverden, ta hverandres perspektiv og gir kontur til tanker og følelser. I leken utforsker barna og de danner seg representasjoner om verden og fenomener samt skaffer seg kunnskap og innsikt om mange fenomener. Gjennom å legge til rette for ulike fellesopplevelser dannes et godt utgangspunkt for lekefellesskap.

Barn som har venner erverver seg vanligvis gode sosiale ferdigheter. Det å ha en god venn(er) er med å bygge opp barnas selvfølelse. Vennskap gjør barn mer robuste, og gjør at de lærer å takle motstand og konflikter. Derfor er det svært viktig at voksne bevisst skaper et miljø som legger til rette for etablering av vennsapsrelasjoner. Barn som strever med å med å komme inn i lek, har behov for støtte og oppfølging. Når dette oppstår legges det til rette for systematikk i arbeidet rundt barna med bruk av dramatisering, fortellinger, lekegrupper, Steg for steg- samlinger og tett samarbeid med foreldre til barnet. Å oppleve vennskap i barnehagen gir grunnlag for trivsel, trygghet og følelsen av å være verdifull.

Leken skal oppleves som lystbetont og er det viktigste virkemiddelet til å fremme barns vennskap. Leken åpner for meningsskaping og ulike uttrykksformer som fører til forståelse og vennskap. Dette innebærer at voksne må engasjere seg i leken og skape arenaer som gir grobunn for vennskap. Vennskap gir barna tro på at de er verdifulle for andre. Alle barna skal oppleve og erfare at de har venner å leke med i barnehagen. Vi legger til rette for vennsapsrelasjoner både i planlagte aktiviteter, hverdagslige gjøremål, på tvers av grupper, alder og avdelinger og i det daglige samspillet på avdelingen. Foreldresamarbeidet spiller også en særs viktig rolle i etablering av vennskap og arbeid med inkludering. Det er voksnes ansvar å legge til rette for vennskap. Dette betyr at det ikke alltid er barna som bør få bestemme hvem som skal bli med hjem. Konsekvensen av det kan medføre at det er noen barn som aldri blir invitert og dermed kan bli offer for et utenforskap. Dette skal barnehagen i samarbeid med foreldrene kunne forhindre. Vi erfarer og vet at barn som får leke sammen på fritiden lettere kan etablere en større forståelse og toleranse for hverandre og medvirker til tettere bånd, eller at nye vennskap kan oppstå. Det er voksnes ansvar å skape en positiv holdning og god kultur, aksept og toleranse for at alle barn er verdifulle og verdsatt. Derav ses det som særlig viktig at alle barn og barnas miljø fremsnakkles i påsyn av barn og andre voksne. Det gjennom oss voksne barn erverver holdninger og språk som de tar med seg til de arenaer de ferdes på.

Tidlig innsats- rett hjelp til rett tid

Tidlig innsats handler om en helhetlig forståelse og innsats for læring og livsmestring, og må sees i lys av teorier om inkludering som er en sentral målsetning i det norske utdanningssystemet. Inkluderingsperspektivet i tidlig innsats handler om å legge til rette i møte med det mangfoldet av barn i barnehagen i lek, omsorg, læring og danning. Dette er en forutsetning for å ivareta prinsippet om likeverdighet.

Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og /eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. For noen barn kan tidlig innsats innebære at personalet arbeider særlig målrettet og systematisk over kortere eller lengre perioder- med å inkludere barnet i meningsfulle fellesskap (R, s. 40).

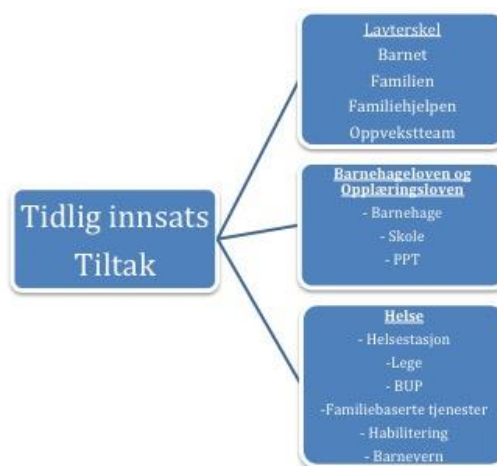
Gjennom å tilrettelegge for strukturerte aktiviteter gis barna mulighet til å tilegne seg de ferdigheter som kreves i deltakelse i lek og sosialt fellesskap, og er med på å styrke barnas tro på seg selv og egen mestring. Barn som opplever at språkstimulering og sosial ferdighetstrening gir mestringserfaring er positivt identitetsdannende og støtter selvtillit og motivasjon for videre læring. Barnehagen står i særstilling til å kunne fungere som en beskyttende faktor i barns liv. Dette er noe vi i Nærnes kystbarnehage er svært opptatt av.

Kvalitet i tidlig innsats handler om forståelse for og systematikk for hvordan fange opp og følge opp til det beste for barnet.

I Nærnes kystbarnehage jobber vi mye på systemnivå for å ivareta tidlig innsats i praksis. Dette innebærer systematikk i våre fremgangsmåter når vi legger til rette for barnas behov og rettigheter. Vi har utarbeidet en intern Trinnplan som legger føringer på vårt arbeid med barnet, foreldre, innad i barnehagen og våre samarbeidspartnere. Å gripe inn tidlig er i seg selv ikke tilstrekkelig. Tidlig innsats krever faglig trygghet, oversikt og tilgang på kunnskap og kompetanse.

Helhetlig forståelse og innsats for læring og livsmestring

- Barnet i sentrum
- Rett hjelp til rett tid
- Flerfaglig samarbeid
- Helhet og sammenheng
- Forebyggende/tidlig innsats
- Mestring og helse
- Kvalitet i tiltak og tilbud

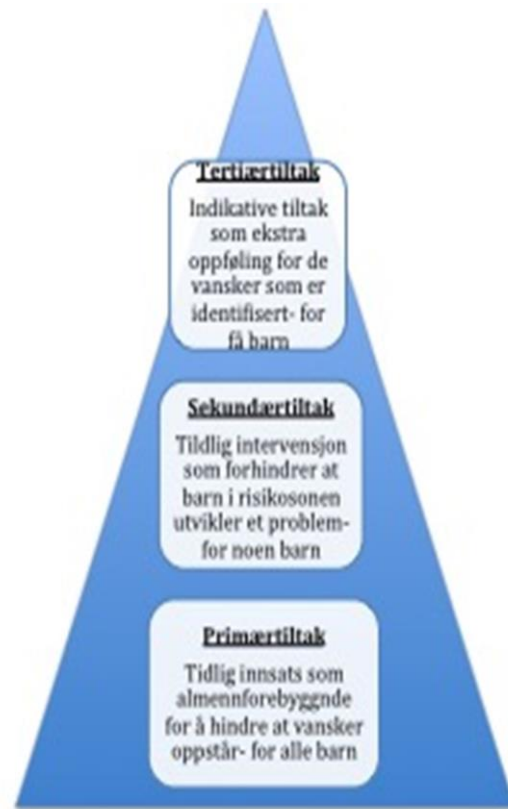
Tidlig innsats som allmenpedagogisk fremgangsmåte og som spesialpedagogisk fremgangsmåte:

Ulike former for tidlig innsats kan være:

- "Indikative tiltak" (**tertiærtiltak**) som er beskyttende tiltak og lærings- og stimuleringstiltak for å utvikle motstandsdyktighet hos barn hvor vansketilstander er identifisert- planlagte og spontane tiltak som er utarbeidet i samarbeid med foreldre og samarbeidspartnere (PPT, BUP, BV osv.).

- "Tidlig intervensjon" (**sekundærtiltak**) som er innsats en iverksetter for barn i risiko for forsinket eller avvikende utvikling- språk- og lekegrupper som er planlagte, systematiske og baserer seg på tiltak tilpasset det enkelte barns behov for støtte og oppfølging.

- «Allmennforebygging» (**primærtiltak**) som er innsiktet på alle barn- språk- og lekegrupper for å legge til rette for gode stimuleringstiltak i samspill, vennskap, språk og sosiale ferdigheter.

Spesialpedagogikk og spesialpedagogisk hjelp

Forebygging som spesialpedagogisk arbeidsområde kan karakteriseres som tidlig innsats for å gi best mulig vilkår for de positive lærings- og utviklingskreftene som finnes hos alle (Befring, 2012).

Spesialpedagogikk er fundert på et positivt menneskesyn basert på å kunne benytte kunnskap om beskyttelsesfaktorer, tilrettelegging og trening for å hjelpe barn til en god utvikling eller via veiledning av foreldre og barnehageansatte som en støtte til å utvikle nye forståelser av barnet, endringer/justeringer i måten de forholder seg til barnet på og bekreftelse på det samspillet som er godt for barnet.

Spesialpedagogikk- *ikke så spesielt*- det er graden av hjelp og støtte som er "litt mer av det som virker" Spesialpedagogisk hjelp er barnets rett og nødvendig hjelp i et livsløpsperspektiv.

Barnehageloven § 2, sjette ledd fremholder at *“Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.”* Tidlig innsats er de senere årene formulert som et viktig utdanningspolitisk anliggende og skal ha høy prioritet i norske barnehager og skoler. Hensikten er å skape gode muligheter for alle barn og unge; at alle så tidlig som mulig inkluderes i et fellesskap med andre, og at de kommer inn i gode læringsprosesser (Bjørnsrud & Nilsen, 2012; Kunnskapsdepartementet, 2006–2007; Wollscheid, 2010).

Forskning viser til at i løpet av de siste 40 årene, understreker mulighetene som ligger i tidlig innsats, og de utdanningsøkonomiske beregninger som er gjort, vurdert både i humankapital og i kroner og øre, sannsynliggjør at forebygging er lønnsomt (Kunnskapsdepartementet 2006–2007., Holte. A, 2017., Melby-Lervåg, 2016 & Roland. P, 2016). Fokus på kvalitet i tidlig innsats og psykisk helse i barnehagen predikerer livsmestring i tidlig voksen alder. Gode barnehager fremmer gode utdanningsløp☺ God oppfølging i barnehagen styrker mulighetene for et godt skoleløp, sosial deltakelse og reduserer sannsynligheten for frafall i videregående skole (Holte, 2017).

Det er allmenn kjent at det er skapt et samfunnsmessig problem i hvilke holdninger som synliggjøres til barn som strever i sosialt samspill og barn med lærevansker og diagnoser. Dette skyldes at det ligger for lite kunnskap i samfunnet om viktigheten av åpenhet og hva disse barna og deres familier har behov for av nødvendig hjelp og støtte. Det er et barns rett til å motta hjelp, og det er kun gjennom åpenhet og nødvendig informasjon om hva barn trenger i sitt læringsmiljø vi kan være en motvekt til uvitenhet og uheldige holdninger. Med lik holdning og toleranse for mangfold og likeverd og forståelse for betydningen av, og behovet for tidlig innsats til det beste for barnet, gir det økt forståelse for at rett hjelp til rett tid gir de beste muligheter for læring, livsmestring og sosial utjevning! Det skal ikke være vanskelig å ta imot hjelp☺

Psykisk helse. Kilde: Arne Holte

1. Identitet og selvrespekt- følelsen av å være noe
2. Mening i livet – følelsen av å være en del av noe større
3. Mestring – følelsen av at man duger til noe
4. Tilhørighet – følelsen av å tilhøre og høre hjemme et sted
5. Trygghet – kunne tenke, føle og handle uten å være redd
6. Deltakelse – noen som kjenner en og bryr seg om en
7. Fellesskap– noe å dele tankene og erfaringene sine med. Noen å snakke med.

Barnehagens fokusområder

Uteliv og Nærmiljø

I Nærsnes Kystbarnehage er «Uteliv og Nærmiljø» et definert satsningsområde. Det er høye forventninger til dette satsningsområdet både fra foreldrene og fra personalet.

MÅL:

Alle barna i Nærsnes Kystbarnehage skal erfare og utvikle en glede over å være ute i naturen, og et ansvar for å ta vare på miljøet rundt oss. De skal få kjennskap til eget nærmiljø og en sterk mestrings- og fellesskapsfølelse. De skal også utvikle kroppsbevissthet gjennom motoriske utfordringer tilpasset alder og mestringsnivå.

Dette satsningsområdet handler både om høy turfrekvens og varierte turer, etablering av baser, bruk av båt, fiske osv. Allikevel vil vi si at fokusområdets viktigste hensikt er å skape gode holdninger til tur, engasjere og undre seg sammen. Det er også viktig for oss å skape stemning på tur.

Bedre grovmotorikk gir økt kroppsbeherskelse som igjen øker barnas opplevelse av mestring. Dette gir et styrket selvbilde og økt tro på egne ferdigheter. Vi i Nærsnes Kystbarnehage har en klokkeetro på at dette gir barna et godt utgangspunkt i samhandling med andre og i møte med andre typer aktiviteter i framtiden. Det er spesielt interessant å se at barna gradvis tilegner seg nye ferdigheter og bevegelser. Dette er synlige bevis på motorisk utvikling. På Krabbene ser vi at todollernes motoriske utvikling er preget av modningsbestemte bevegelser og også begynnende grunnleggende naturlige bevegelser som: løpe, hinke, hoppe, kaste, fange, slenge, skli, dra, skyve, løfte, bære og snurre.

Det er naturlig at vi stimulerer den sansemotoriske utviklingen når vi har det fokuset vi har. Barna ferdes mye i ulendt terreng, de opplever og erfarer ulike bevegelser og er i kontakt med underlag og materialer som naturlig finnes ute. Sansemotorikk kan sies å være samspillet mellom sansing- hjernefunksjon og bevegelser. Primærsansene våre som er *Vestibulærsansen* (balanse- likevekt) stimuleres gjennom å snurre og vugge samt gjennom hastighet og retningsendringer. En understimulert vestibulærsans medfører blant annet at man kan bli uvel av å huske, og har vansker med å bevege seg i ulendt terreng. Barna har en egen evne til å kunne snurre og snurre uten å bli svimle el. kvalme. Dette indikerer en godt stimulert vestibulærsans. *Taktilsansen* (berøring og hudsans) stimuleres ved å kjenne/erfare ulike underlag. Trening i vann og det å kunne kjenne hva man har i hånden er også fine

”øvelser” her. Vi er selvfølgelig svært bevisst betydningen av denne sansen. Det er lett å se at det for barna først og fremst er viktig å kjenne/ føle med hendene.

Barna elsker å ha hendene i søle og kliss, i maling og i andre materialer. Vi kan se at enkelte barn også er reserverte på dette området, da forsøker vi å introdusere og legge til rette for spennende aktiviteter med ulikt materiale. *Kinestetiske sans* (muskel og leddsans) sørger for koordinering og presisjon i muskelarbeidet.

Det er i stor grad variert lek og grovmotoriske aktiviteter med store bevegelser som stimulerer denne sansen. Vi tenker at barna i barnehagen hver daglig opplever/erfarer god stimulans av denne sansen. Vi har variasjon i motoriske aktiviteter, både etter årstid og etter hva barna ønsker.

I sum kan vi si at disse tre ovennevnte primærsansene lærer barna å få en følelse for sin kropp og kroppsbevegelser i rom og tid, - altså økt kroppsbevissthet.

Vi har rike friluftsmuligheter i nærmiljøet på Nærnes. Vi er heldige som har kort vei til fantastiske opplevelser ved sjøen, i båten, i de fine skogsområdene, og fotballbanen på andre siden av barnehagen, som brukes vinter (skiaktiviteter/teknikktraining) som sommer. Vi har også etablert baser i skogen. På basene har vi blant annet gapahuk og bål plass. Vi fyrer alltid bål på tur når det er lov. Det markeres med bålfest og lukking av bål når det er tiden for dette. På vinteren er det et utstrakt fokus på skiaktiviteter. Som en viktig del av vårt fokus på nærmiljøet er vi flittig brukere av vår egen robåt. Denne brukes til fiske og rotur. Alle i barnehagen skal ha glede av Rode Robåt.

For at barna skal oppleve utelek og uteliv i all slags vær som positivt er det også en forutsetning at det er et nært samarbeid med foreldrene om riktig utstyr og klær. Barnehagen informerer om hva som trengs av klær og rutiner som f.eks turtid mens foreldrene må følge opp og sørge for at barna har det som trengs av klær i barnehagen.

Videre er det viktig at personalet har nødvendig utstyr, både for å tilby barna spennende aktiviteter men også opplevelser som de vil huske fra turene og hverdagen i barnehagen. Det er også viktig at personalet opplever trygghet når vi ferdes ute i skogen og ved sjøen. Derfor gjennomfører alle voksne livrednings- og førstehjelpskurs. Sikkerhetsrutiner er innarbeidet og disse evalueres jevnlig i tillegg til at sikkerhetsutstyr som for eksempel redningsvester og førstehjelpsutstyr er på plass.

Forskning viser at barn som ferdes mye ute i naturen, utvikler gode holdninger til friluftsliv, og det å ta vare på naturen rundt oss.

Barna skal oppleve glede over fysisk aktivitet i naturen. Barna erfarer også at vi bruker naturen til aktiviteter som gjenspeiler årstiden. Dette kan være ski, sykling, bading, fiske, lek med søle og vann, finne dyrespor, småkryp, osv. Det er derfor viktig at vi alltid legger opp til å hygge oss på tur. Barna setter pris på gode stemninger, og det ser vi når vi er på tur. Vi lager bål og har fokus på hyggelige måltider og ikke minst synger, leser bøker, forteller eventyr, m.m. Alle tradisjonelle inneaktiviteter kan tas med ut, og det ligger i vårt mandat å legge til rette for dette. Det er et faktum at vi ser at barnas konsentrasjonsspenn utvides

gjennom aktiviteter ute, i tillegg ser vi også at antallet konflikter i barnegruppa reduseres betraktelig gjennom å oppholde seg mer ute i skogen.

Gjennom arbeidet med satsningsområdene, ønsker vi at barna skal utvikle evnen til å reflektere, forstå sammenhenger, forstå mer av verden rundt oss og få kjennskap til enkelte naturfenomener, samt utvikle kunnskap om dyr og planter. Dette er også med på å danne en identitet og en kjærlighet til naturen.

Det er også et helseaspekt som er viktig for oss. Vi ønsker å være en motvekt til det stillesittende.

Gjennom arbeid med våre satsningsområder ønsker vi at barna skal få en begynnende forståelse av bærekraftig utvikling. Vi har innført kildesortering hvor barna aktivt får være med på sorteringsarbeidet og oppfølging i barnehagen. Rydding av uteområdet og turområdene er en aktivitet for barn og voksne. Slukking av lys i rom man ikke bruker, lufting og strømbesparing er andre områder vi ønsker å rette fokus mot. Vi innehar en holdning om at alle bidrag lokalt, styrker det globale miljøet og er med på å bidra til bærekraftig utvikling for mer og fler enn bare oss selv.

Sosiale ferdigheter

Sosial kompetanse er ferdigheter, holdninger, verdiene og evnene vi trenger for å danne vennskap og fungere i et sosialt fellesskap. Dette innebærer at barnehagen har en sentral rolle i hvordan vi legger til rette for og jobber med barns selvhevdelse-selvfølelse- empati-selvkontroll- prososial atferd.

Vi har sett flotte resultater av vårt fokus på sosiale ferdigheter i barnegruppa. Vi øver på å sette ord på følelser, både når de er i lek sammen og i konfliktsituasjoner med andre barn. Vi har vært og er veldig opptatt av inkludering og det å ta med hverandre på det som skjer. Det er så viktig at alle barn får være en del av gruppa. Vi har utformet et mål knyttet til dette:

MÅL:

I Nærnes Kystbarnehage AS skal barna hjelpes til å bli bevisst viktige sosiale ferdigheter som knytter seg til: å løse konflikter, å kommunisere med andre og å inneha en positiv og inkluderende holdning ovenfor andre mennesker.

En drivkraft i utvikling av sosial kompetanse er positive relasjoner med anerkjennende, omsorgsfulle voksne og styrking av barns selvregulering gjennom sosial læring og positiv atferdsstøtte. Sosial kompetanse kan defineres som en kapasitet til å integrere tenkning, følelser og atferd i forsøk på å lykkes med bestemte sosiale oppgaver og å oppnå positive utviklingsresultater. I hverdagen skal vi voksne være bevisst oss selv som rollemodeller som går foran og viser barna alternative handlingsstrategier som gir mestringsopplevelser. Forskning viser at barn med god sosial kompetanse medvirker som en beskyttende faktor i et barns liv. I Nærnes kystbarnehage skal alle barn få oppleve vennskap og tilhørighet til fellesskapet. Å respektere forskjellighet er en del av barnehagens verdigrunnlag.

Metoder vi benytter til utvikling av sosial kompetanse er:

- Steg for steg- Metoden har til hensikt å øke barns sosiale kompetanse gjennom å trene på viktige og nyttige sosiale ferdigheter. Vi jobber med å utvikle evnen til å kommunisere, empati, omgås med andre på en positiv måte og øke evnen til å takle problemer og frustrasjon i blant annet konflikter. Dette er grunnleggende ferdigheter som spiller positivt inn når de begynner på skolen, både sosialt og kunnskapsmessig. Bruk av steg for steg i gruppe tilpasset alders og utviklingsnivå, gir kjennskap til at vi er forskjellige, og at hver enkelt sine følelser er unike. Dette kan bidra til en trygghet hos barnet som kan hjelpe det å sette grenser, og ikke gi etter for press. Disse ferdighetene er også viktige for selvhevdelsen og for å bli gode problemløsere.
- LØFT – løsningsfokusert tilnærming. En leken tilnærming som bidrar til utvikling av barns selvfølelse. Det handler om å lære nye ferdigheter med et positivt og mestringsorientert fokus. Denne metoden legger grunnlaget for aksept og toleranse i hele barnegruppa, og for personalet, for at alle trenger å øve litt på å kunne mestre ulike ferdigheter. Det innebærer at voksne og barn må inneha en løsningsorientert tilnærming til barns læring og hvordan de lærer.

I dag arbeider personalet ut i fra en holdning og tilnærming fra LØFT, om at alle barn skal bli møtt med et positivt og mestringsorientert fokus til læring og i lek. Vi ønsker å ha åpenhet knyttet til ferdigheter og områder som barn trenger å øve og trene på. Gjennom åpenhet skapes en aksept og toleranse for læringsforskjeller og at det å lære krever tid og forståelse for hverandres ulikheter og styrkeområder. Vi vet at det kan være en befrielse for barn og voksne å være en del av et miljø og en holdning som forfekter toleranse og aksept for at vi alle har områder som kan styrkes gjennom «trening» og tilrettelegging. Det er viktig for oss at foreldrene i barnehagen også innehar dette perspektivet.

Først og fremst er det lekarenaen som egner seg best for læring og bevisstgjøring av sosiale ferdigheter. I leken er barna med likemenn, det er der de tør være seg selv. I alle hverdagssituasjoner legger vi til rette for lek og arbeider med sosiale ferdigheter gjennom:

- Vi bemerker og framhever barns positive atferd i gruppa.
- Vi snakker med barna om gode "venneting" og dårlige "venneting".
- Legger opp til aktiviteter i smågrupper ute og inne.
- Dramatiserer episoder fra hverdagen hvor barna kan gjenkjenne og identifisere følelser knyttet til inkludering og ekskludering.
- Hjelper/støtter barna i konfliktsituasjoner. Viser hvordan man kan sette ord på egne følelser og fremme eget ståsted framfor gjennom fysisk respons.
- Vi tar hensyn til og legger til rette for at barn som leker godt sammen skal få anledning til det.
- Prososial atferd: Kunne evne å i enkelte tilfeller utsette egne behov til fordel for noen andres.
- Utforme regler for ønsket atferd sammen med barna. "Hvordan skal vi ha det i barnehagen"-regler.
- Vi er en del av et miljø hvor barn og voksne roser hverandre, lytter og oppmuntrer hverandre. Det skal være naturlig å tilby seg å hjelpe hverandre og inkludere hverandre i lek og på ulike aktiviteter.

Det er en uvurderlig sammenheng mellom språk og sosiale ferdigheter. Språk er et redskap for organisering av egen virkelighet og dermed et av de viktigste virkemidlene til hvordan barn kan forstå sosiale forhold og samhandle. Det handler om hvordan de kan "lese" sosiale situasjoner og lekesignaler.

Språk og Språkutvikling

Utvikling av språk står sentralt i et barns liv. Det er gjennom språket barnet lærer å forstå seg selv og omverden, noe som er avgjørende for barnets intellektuelle, sosiale og emosjonelle utvikling. Dette er et fokusområde for barnehagen, naturligvis vil mange si, men forskning viser at fokus på språkarbeid i barnehagen kan predikere at barns ordforråd og begrepsdybde som etableres i førskolealder, viser en sterk tendens til å vedvare utover i skolealder (Espenakk, Melby-Lervåg, Lyster mfl.). Dette handler både om barnets språkforståelse og språklige bevissthet knyttet til blant annet å bruke språket som redskap i sosial samhandling og for kunnskapstilegnelse og kulturell opplevelse.

Det er viktig å legge omgivelsen til rette for barna slik at de bruker og utvikler språket sitt. Et godt språkmiljø handler ikke i størst grad om å rette mengder av lyd og språk mot barna, men å få til en god gjensidig kommunikasjon barn-barn og barn-voksne.

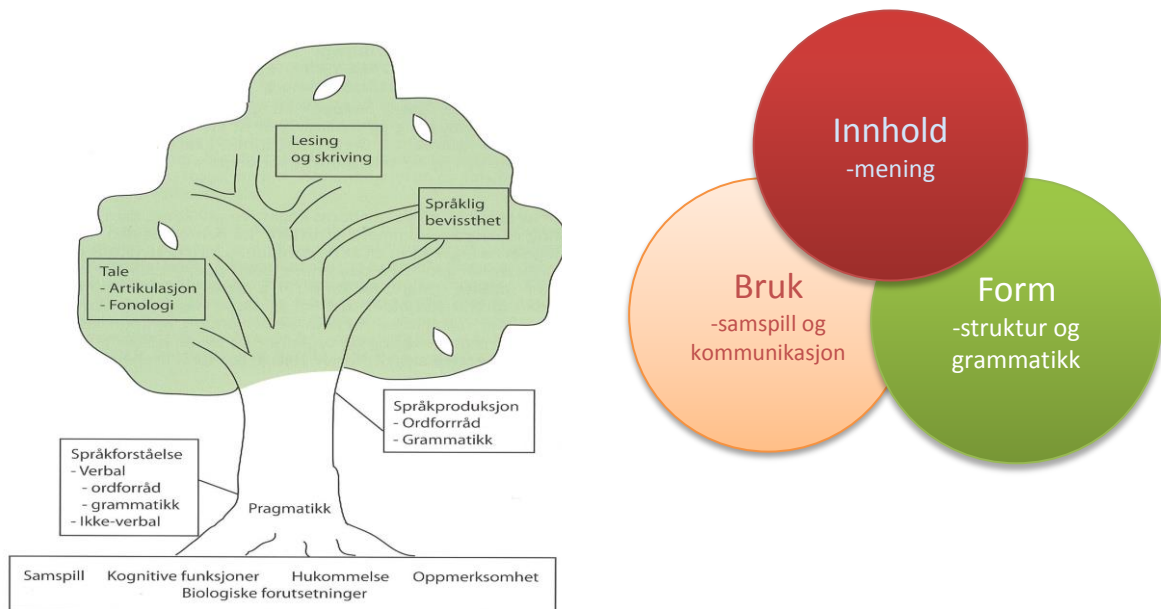
MÅL:

I Nærnes Kystbarnehage skal barna få erfare et miljø og en fagkunnskap som skal styrke og utvikle det enkelte barns språk og språkforståelse.

Språktilegnelse er biologisk betinget, men barn må være i et språklig miljø som tolker og forsterker det barnet prøver å formidle. Barnets deltakelse, egen aktivitet og utforskning er en drivkraft i språkutviklingen. Det er derfor svært viktig å legge til rette for et språkmiljø som er lystbetont og tilpasses ut i fra barnas alder, modning og kommunikative forståelsesramme.

Språktreet og språkmodellen illustrert under viser hvordan språkutviklingen har noen grunnleggende forutsetninger for at språktilegnelse skjer. Riktig og systematisk arbeid med språkstimulering, krever faglig kunnskap om språkutvikling hos personalet samt kompetanse til å utarbeide gode tiltak. Det er gjennom kunnskap om språkets oppbygging, betydningen av hvordan begreper, overbegreper og kategorier som danner grunnlag for god språkstimulering.

Miljøet i barnehagen skal synliggjøre vår satsning. Barna skal få møte skrift og bilder i egen høyde. På Krabbene og for toddlere danner barnas egne familiebilder et svært godt utgangspunkt for "samtaler" og en felles referanseramme med de minste. Dette bidrar til en god språkstimuleringssituasjon. Vi vet fra forskning at hjernen profiterer på bildestøtte til hvordan situasjoner oppfattes og forstås.

I en trygg, sosial kontekst med god pedagogisk styring og ledelse vil det gis gode muligheter for aktiv deltakelse og læring. Vygotsky legger stor vekt på betydningen av at barn får høre og aktivt bruke språk sammen med betydningsfulle voksne. Små barns språk er ofte kjennetegnet ved nonverbal kommunikasjon, som innebærer forståelse og bruk av gester, blikk, mimikk, latter og lignende. Barn bruker ofte en mer fantasifull og kreativ kommunikasjon seg i mellom enn sammen med voksne. En veksling mellom bruk av kropp, bevegelse og ord er en støtte for utviklingen av talespråket. På Krabbene vil det motoriske rommet imøtekomme toddlers behov for kommunikasjon gjennom bevegelse og lek. Barna skal daglig få møte bøker, spill, musikk, sang og dramatisering som tilrettelegging for ulik lek og læring. Dette er aspekter vi mener er svært viktig i et språklig bevisst miljø. Samtidig må det også presiseres at de voksnes rolle som språkmodeller og samtalepartner for barn og kolleger er svært viktig. Vi må reflektere rundt og være bevisst på å snakke tydelig, rolig og variert, så vi synliggjør et rikt og variert språk. Det er viktig å tøyse sammen med barna med sang, musikk og rytme, bruke rim og regler, tullehistorier, osv.

For barn som beveger seg ut av og er forbi toddlerstadiet legger vi til rette for at barna skal utvikle evnen til å bruke språket på en måte som er uavhengig den konkrete situasjonen. Slik kan veien til et språk være et middel til innlevelse og empati, et redskap for abstrakt tenkning, samt å planlegge fremtidig handlinger, bearbeide fortiden og fabulere i forhold til tenkte virkeligheter. Et konkret og kontekstavhengig språk vil og selvsagt stå i fokus, alt ettersom hva barnet mestrer og kan strekke seg etter. Barna skal gis mulighet til å gripe verden gjennom begreper. Tospråklige barn, og barn som kan oppleve en forsinkelse eller en avvikende språkutvikling, vil profitere på begrepsinnlæring med bruk av konkrete, bildestøtte og direkte benevnelse. På alle avdelinger skal det være en dagsplan som synliggjør barnehagens hverdagsrutiner. En dagsplan gir oversikt, forutsigbarhet og trygghet i hverdagsrutiner og er en støtte til forståelsen over hva et barn kan forvente av dagen samt hvilke krav som stilles til å kunne tilpasse seg sin gruppe og avdeling. Avdelingene legger også til rette for faste plasser for barna med bilder og symboler som barna har i sitt erfaringsrepertoar. Vi vet at god struktur og gjentakende aktiviteter skaper trygghet og forutsigbarhet for barna.

Vi leker oss med språket gjennom lystbetonte og varierte aktiviteter som rim og regler, klapping av stavelser, eventyr, dramatisering, høytlesing, sanger, musikk, lekeskriving, lytter til lyder og rytme i språket. For at barna skal få utvikle god språklig kompetanse innebærer dette at det legges til rette for at barna daglig får fortelle, forklare, fantasere, spørre, informere, argumentere og si seg uenig.

Barnehagen er så heldig å ha personalet med en kompetanse innen og interesse for musikk. Dette er noe barna får erfaring med ved å spille selv på blant annet trommer og gitar, synge i mikrofonen og å selv kunne lage egne instrumenter. Musikk er en rik kilde til å kunne få uttrykke seg gjennom følelser og seg estetisk.

Vi tilrettelegger daglig for den gode samtalen om opplevelser, tanker, og følelser som er nødvendig for utviklingen av et rikt språk. I Nærnes kystbarnehage ser vi på måltidene som en unik arena til språkstimulering, gjennom å gå i dialog med barna, og ikke minst til sosial læring. Våre måltider skal bære preg av en hyggelig atmosfære. En samtalesetting kan være både uformelle og formelle.

Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer en helhetlig språkutvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening (Rammeplan for barnehager, 2017. s. 23)

Matematikk er også en naturlig del av vår hverdag- og matematisk forståelse handler om å kunne forstå sine omgivelser. Matematikk er språklig betinget og en naturlig og nødvendig del av barns lek og organisering av hverdagen. I barnehagen er det særlig begrepsforståelse vi fokuserer på innen Rammeplanens fagområde *Antall- rom- form*. Innenfor disse områdene vil barn og voksne utforske, erfare og leke. Aktiviteter som orientering, sortering, klassifisering, flerdimensjonalt materiale, spill, bygging, terninger osv. Vi legger til rette for at barna skal få varierte erfaringer med grunnleggende matematikkferdigheter. Det handler om å gjøre de viktige begrepene tilgjengelige både bevisst og systematisk, og med *et hav av muligheter* gjennom utprøving, undring, nysgjerrighet og glede over at matematikk er spennende og gøy.

I barnehagen legger vi til rette for at barna skal få utviklet sine matematiske ferdigheter hvor enn vi ferdes; i skogen, på stranda og i vann. Barna har bruk for matematikken til å skape balanse, sammenhenger og orden i tilværelsen, slik som å telle krabbene i bøtta der antall er i fokus, legge steinene på rekke, kaste fiskesnøre lengst, se formen, likheter og ulikheter på bladene, eller finne den største padda i skogen. Barna erfarer ut i fra sin egen kropp, og å leke gjemsel i skogen gir erfaring med rom-retningssans som er essensielt for å senere kunne sette opp mattestykker og forstå plassverdisystemene.

I Nærnes Kystbarnehage arbeider vi bevisst med språkutviklingen i sammenheng med: lek – hverdagsaktiviteter - sosialisering/sosial kompetanse – medbestemmelse – temaarbeid – tradisjoner – samling – samtale, osv. Dette innebærer også å tilrettelegge for systematisk arbeid med språk. Vi vektlegger spenning som vekker interesse og pirrer nysgjerrighet som øker motivasjon. Vi har fokus på:

- **Begrepslæring:** som fokuserer på begrepenes innhold, form og bruk for å berike barns vokabular og språkforståelse. Og for å fremme barns egen refleksjon og tenkning rundt ords betydning.
- **Litterære samtaler:** barna er en aktiv deltaker i lesingen gjennom at vi stiller spørsmål. Vi samtaler med barna om innholdet i det som leses for å stimulere til refleksjon, kunne forholde seg til fortid og fremtid og berike forestillingsevnen.
- **Snakkepakken:** som et pedagogisk visuelt og sansemotorikk språkverktøy for hele personalgruppa som har til hensikt å skape motivasjon og lystbetont bruk av språket.
- **Språk- og lytteleker:** som stimulerer til utviklingen av språklig bevissthet, kunne lytte ut lyder (fonemer) og bevisstgjøre barna på formsiden av språket.
- **Filosofi og dialog:** gjennom undring og åpne spørsmål skal barna bli møtt med en filosofisk tilnærming.

Språk er; se, høre, gjøre, føle, le, leke og lære, forstå og bli forstått.

Barnehagens fagområder

Rammeplan for barnehager (2017) skisserer 7 ulike fagområder som barna i barnehagen skal få erfaring med. Disse fagområdene er: Kommunikasjon, språk og tekst, Kropp, bevegelse, mat og helse, Kunst, kultur og kreativitet, Natur, miljø og teknologi, Antall, rom og form, Etikk, religion og filosofi, Nærmiljø og samfunn.

Vi skal i vår pedagogiske ledelse ha en høy grad av bevissthet rundt hvordan disse fagområdene kommer til uttrykk gjennom store deler av dagen. Personalet må kontinuerlig jobbe med bevissthet og refleksjon rundt dette. Den månedlige dokumentasjonen til avdelingene vil også synliggjøre fagområdene i hverdagen.

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. (RP 2017, s.47)

Dokumentasjon

Rammeplan for barnehager (2017) viser til følgende om dokumentasjon i barnehagen:

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet kan gi foreldre, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen, og om hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen. (RP, 2017 s. 39)

I Nærnes kystbarnehage ønsker vi å dokumentere praksis gjennom bilder og tekst. Avdelingenes månedsbrev synliggjør gjennom bilder arbeidet og fokusområder, og vi mener at dette sammen med henvisninger til Rammeplan og faglitteratur, og pedagogens refleksjoner er meget god dokumentasjon av praksis. I tillegg til dette vil foreldrene ha tilgang på dagsresyme i garderbene og dialog med de ansatte i hverdagen.

Observasjon

Barnehagen benytter seg av ulike metoder for å observere barna. Den aller beste formen for observasjon er gjennom deltagende observasjon. Her er den voksne tett på barna i lek og aktivitet, og kan støtte barna direkte. Dette krever tilstedeværelse og kunnskap fra den voksne, både ifht lekeutvikling, kommunikasjon og konfliktløsning. Det er svært viktig at barnehagen reflekterer grundig rundt hvordan man observerer og behandler data. Rammeplanen (2017) fremholder:

Vurderinger om barnegruppens og enkeltbarns trivsel og allsidige utvikling skal dokumenteres når det er nødvendig for å gi barngruppen og enkeltbarn et tilrettelagt tilbud. Det kan gi grunnlag for å tilpasse og videreutvikle det pedagogiske arbeidet.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Et etisk perspektiv skal derfor ligge til grunn ved dokumentasjon av barngruppen og enkeltbarn. Personopplysninger skal behandles i samsvar med personopplysningsloven. Med behandling av personopplysninger menes all innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering av opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson (s. 39)

I Nærnes Kystbarnehage observerer vi ikke for å lete etter feil eller avvik, men utelukkende for å kartlegge barnas sterke sider og legge til rette for gode mestingsopplevelser gjennom kunnskap om hvor hvert enkelt barn befinner seg i utviklingen.

Vi bruker et skjema som heter «ALLE MED». Dette gjennomgås sammen med foreldrene på foreldresamtalene. I tillegg brukes TRAS skjema (tidlig registrering av språk) der vi vurderer at det er behov for særskilt oppfølging knyttet til språkutviklingen.

Vi presiserer at foreldrene har full innsynsrett i barnehagens dokumentasjon om egne barn. Man har også rett på å få slettet eller korrigert opplysninger man mener at er feilaktige eller misvisende.

Evaluering

Planlegging + evaluering= utvikling. Dette er vårt utgangspunkt for hvorfor evaluering av arbeidet er viktig. Vi er opptatt av å evaluere det vi har lagt bak oss, som en prosess i planleggingen av det som ligger foran. Alle arrangementer evalueres skriftlig, avdelingene evaluerer også avdelingens arbeid måned for måned.

Vi bruker også deler av personalmøter og planleggingsdagene til evaluering.

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. (RP 2017s. 38)

Det er ofte vi deler oss i mindre grupper for å evaluere, noen ganger også på tvers av avdelinger. Det er spesielt arrangementer, temaopplegg med barna, turer, voksnes tilstedeværelse, foreldresamarbeidet vi evaluerer. Gjennom brukerundersøkelsene kan vi få tilbakemeldinger på hvordan foreldrene evaluerer samarbeidet med barnehagen.

Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Felles refleksjoner over det pedagogiske arbeidet kan gi personalet et utgangspunkt for videre planlegging og gjennomføring. Det kan også bidra til en åpen diskusjon om barnehagens formål, innhold og oppgaver. Faglige og etiske problemstillinger skal inngå i vurderingsarbeidet. På denne måten kan personalet lære av egen praksis og bidra til å utvikle barnehagen som pedagogisk virksomhet.

Kunnskap om barnegruppens og enkeltbarns trivsel og allsidige utvikling er viktig for å gi alle barn et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal derfor observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.

(RP 2017 s.39)

Samarbeid

Foreldresamarbeid

Rammeplanen for barnehager er svært tydelig på at det er foreldrene som har ansvar for barnas oppdragelse og danning. Barnehagen skal være kompletterende i forhold til hjemmet. For oss i barnehagen innebærer dette en forpliktelse ovenfor foreldrene med tanke på å samarbeide om hvert enkelt barn. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Våre foreldresamtaler med blant annet

”Samarbeidsavtalen” vi utformer for hvert enkelt barn er et viktig verktøy i dette arbeidet og er den formelle delen av foreldresamarbeidet. Det viktigste samarbeidet er allikevel det som foregår hver dag, med deling av informasjon om barnet både fra barnehagens og foreldrenes side. Det er derfor viktig å ta seg tid ved levering og henting i barnehagen slik at informasjon kan utveksles. Les også dagrapportene i garderoben, da disse beskriver hva som har skjedd under barnehagedagen.

Ærlighet, åpenhet, tilbakemeldinger og gjensidig respekt er for oss viktige stikkord med tanke på foreldresamarbeidet.

Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget. På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter. Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Både foreldrene og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte. Barnehagen må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen (RP 2017, s.29).

Personalsamarbeid

Ledergruppa i barnehagen består av styreren og pedagogene. Denne gruppa har møter en gang pr måned og diskuterer, planlegger og evaluerer systematisk det pedagogiske innholdet barnehagen. Det å ha en bevisst ledelsesstrategi i barnehagen er viktig for både lederne selv og det øvrige personalet. Styreren er den øverste ansvarlige i barnehagen, og har det pedagogiske, administrative og personalmessige hovedansvaret.

I ledergruppen har vi utformet en TA TAK – plan. En plan som legger føringer for hvordan vi utøver ledelse i barnehagen og hvilket ansvar vi har alle sammen for å bidra til et profesjonelt, inkluderende og anerkjennende arbeidsmiljø.

Vi er opptatt av at personalgruppen står samlet i et forankret og gjennomarbeidet grunnsyn. Medvirkning og påvirkningsmulighet er nøkkelord. Alle ansatte er like verdifulle, og skal man eie innhold og arbeidsmetoder så må man også få være med å legge føringene. Vi forventer mye av våre ansatte, det er en forventning til alle om å være aktivt deltagende i å planlegge og ivareta den pedagogiske praksisen i barnehagen.

Barnehagen er opptatt av å være en organisasjon i utvikling, hvilket betyr at vi har fokus på tilegnelse av ny kunnskap, forskning og teori. Vi er aktive i ulike prosjekter, både egeninitierte og prosjekter i regi av kommune og fylkesmannen. Vi er praksisbarnehage for Høgskolen i Sør-Øst Norge, og får jevnlig barnehagelærerstuderenter til oss.

Vedlegg:

Grunnleggende pedagogiske holdninger

GRUNNLEGGENDE HOLDNINGER I BARNEHAGEN VÅR!

- + Vi møter barn og foreldre i garderoben /inne på avdelingen ved ankomst. Man skal hilse ved å si barnets navn, og ha positiv kontakt med barn og foreldre.
- + Vi snakker ikke over hodet til barna om: barna, foreldrene, andre voksne i barnehagen eller private temaer. Vær bevisste på hvor og når ting tas opp til diskusjon.
- + Når barn er i lek skal voksne være tilstede på gulvet, enten for å være delaktig eller for å observere barnas/enkeltbarnets lek.
- + Vær bevisst på at vandring rundt på avdelingen skaper urolige barn, ved måltid bør alle voksne være tilstede sammen med barna. Kun en reiser seg for å gjøre ærender på kjøkkenet.
- + Lytt til barna når du får henvendelser fra de, vis at du er interessert i det de formidler, sett deg gjerne ned i barnehøyde. Gi respons.
- + Vær nysgjerrig, lekende og humoristisk sammen med barna.
- + Vis oppriktig glede og engasjement i forhold til å være ute, uansett vær.
- + Når vi er på uteområdet eller i skogen har vi en gylden regel: har du stått i 5 minutter og snakket med en annen voksen er det på tide å bevege seg, og involvere seg i barnas gjøremål.
Vi drikker ikke kaffe/te ute på barnehagens område.
- + Du skal alltid ha noe å si til foreldrene om enkeltbarnet når de henter i barnehagen, barnet skal være i fokus. Positiv tilbakemelding skal alltid komme først.
- + Har du spørsmål eller synspunkter rundt fattede beslutninger i barnehagen skal du alltid gå til nærmeste leder/ styrer med dette.
- + Vær ærlig og oppriktig i din kommunikasjon med andre, men varsom for hvordan du uttrykker deg.
- + Etterstreb å vær god på å gi positive tilbakemeldinger til kolleger. Dette skaper gode relasjoner og et godt arbeidsmiljø.
- + Fokuser positivt på ditt arbeid i barnehagen, inneha en profesjonell holdning. Dette betyr en avgrensethet ifht å "ta med seg" personlige forhold/ omstendigheter på arbeidet.

Sammen skal vi gi barna et godt utgangspunkt!